

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว นโยบายด้านการศึกษาของเทศบาล
นครหาดใหญ่ การบริหารงานโดยใช้วงจร Deming (PDCA) ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรายละเอียด
การศึกษา นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 1.1 ความเป็นมา
 - 1.2 วิสัยทัศน์
 - 1.3 หลักการ
 - 1.4 จุดหมาย
 - 1.5 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 1.6 มาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.7 สาระการเรียนรู้
 - 1.8 การจัดเวลาเรียนและโครงสร้างเวลาเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว
 - 2.1 ความสำคัญ
 - 2.2 ประวัติความเป็นมา
 - 2.3 หลักการของการแนะแนว
 - 2.4 แนวคิดของการแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551
 - 2.5 บริการชนิดต่าง ๆ ของการแนะแนวในโรงเรียน
 - 2.6 ประโยชน์ของการแนะแนว
 - 2.7 ปัญหาการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา
3. นโยบายด้านการศึกษาของเทศบาลนครหาดใหญ่
 - 3.1 นโยบายการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.2 โครงสร้างการจัดการศึกษาของเทศบาลนครหาดใหญ่ และการบริหารงานโรงเรียน
สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่
4. การบริหารงานโดยใช้วงจร Deming (PDCA)
 - 4.1 หลักการทำงานตามวงจร Deming (PDCA)
 - 4.2 การบริหารงานแนะแนวตามวงจร Deming (PDCA)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีสาระดังนี้

1. ความเป็นมา

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น

จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกๆระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกๆระดับตั้งแต่ระดับชาติจนถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกระดับ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

3. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

3.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

3.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

3.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

3.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

3.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

4. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

4.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

4.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

5.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) **ความสามารถในการคิด** เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) **ความสามารถในการแก้ปัญหา** เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) **ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต** เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้ง

ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) **ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี** เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

5.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

6. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

6.1 ตัวชี้วัด

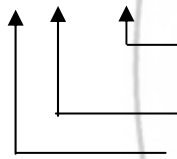
ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1) ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2) ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว 1.1 ป. 1/2

ป.1/2

1.1

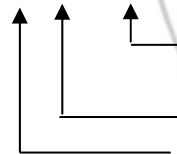
ว

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2

สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ต 2.2 ม.4-6/ 3

ม.4-6/3

2.2

ต

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ 3

สาระที่ 2 มาตรฐานข้อที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

7. สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสารการเรียนรู้ ดังนี้

ภาพ 2 กลุ่มสารการเรียนรู้
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2551

ความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

จุดหมาย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย	4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง	6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย	8. มีจิตสาธารณะ

<p style="text-align: center;">มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ภาษาไทย 2. คณิตศาสตร์ 3. วิทยาศาสตร์ 4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5. สุขศึกษาและพลศึกษา 6. ศิลปะ 7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8. ภาษาต่างประเทศ 	<p style="text-align: center;">กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมแนะแนว 2. กิจกรรมนักเรียน 3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
---	--

คุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพ 3 ความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ ถอดคิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน แต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

8. การจัดเวลาเรียนและโครงสร้างเวลาเรียน

8.1 การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1) ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง

2) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1– 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณนักเรียนรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ให้จัดเวลาเรียน เป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณนักเรียนรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

8.2 โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

ตาราง 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4-6
1. กลุ่มสาระการเรียนรู้										
1.1 ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
1.2 คณิตศาสตร์	200	200	200	200	200	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
1.3 วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
1.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
1.5 สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
1.6 ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
1.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
1.8 ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	740 (21 นก.)	840 (21 นก.)	840 (21 นก.)	1,560 (39 นก.)
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
รายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้น	ปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมง
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี						ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

จากข้อมูลทั้งหมดสรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงและพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ เน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ คือ ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ โดยการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ด้วยการคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้อัน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการวัดผลทั้งแบบรายชั้นปีสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น) และรายช่วงชั้นสำหรับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนในระดับประถมศึกษาไม่เกิน 1,000 ชั่วโมงต่อปีแบ่งเป็นวิชาพื้นฐาน 800 ชั่วโมง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 120 ชั่วโมง และกิจกรรมเพิ่มเติมตามจุดเน้นไม่เกิน 80 ชั่วโมงต่อปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมงต่อปีแบ่งเป็นวิชาพื้นฐาน 740-840 ชั่วโมง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 120 ชั่วโมงและและกิจกรรมเพิ่มเติมตามจุดเน้นไม่เกิน 240 ชั่วโมงต่อปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นวิชาพื้นฐาน 1,560 ชั่วโมง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 360 ชั่วโมงและกิจกรรมเพิ่มเติมตามจุดเน้นไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมงต่อปี

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว

ความสำคัญ

ดังที่ทราบมาแล้วจากหัวข้อข้างต้นว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต่างมีความมุ่งหมายและหลักการว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้น จึงกำหนดให้กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหา และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสีย ส่งผลให้การดำเนินชีวิตในปัจจุบันมีความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น บุคคลจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี กิจกรรมแนะแนวจึงมีความสำคัญในการทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของการรู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น ภายใต้ความเชื่อว่าการแนะแนวจะเป็นกระบวนการพัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนด้วยการจัดบริการ และกิจกรรมที่หลากหลายทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถจัดการชีวิตของตนได้ตามความสนใจความถนัด และความสามารถบนพื้นฐานของความเชื่อว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า สามารถพัฒนาให้เจริญงอกงามได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักโลกแวดล้อม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา รู้จักเลือกและวางแผนชีวิตการเรียน อาชีพ และสามารถปรับตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ อันจะนำไปสู่การมีชีวิตที่มีความสุข ความสำเร็จและเป็นประโยชน์ (สอศ. 2556)

ประวัติความเป็นมา

กิจกรรมแนะแนวเริ่มเกิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1895 โดยโรงเรียนอาชีพช่างกลชื่อ California School of Mechanical Arts ในเมือง San Francisco ประเทศสหรัฐอเมริกาเป้าหมายเพื่อช่วยแนะแนวให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาชีพที่เหมาะสมกับตนเองรวมทั้งแนวทางการหางานทำให้กับนักเรียน ต่อมาในปี ค.ศ. 1906 เริ่มมีการแนะนำและให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน การหาช่องทางให้นักเรียน ได้ติดต่อกับนายจ้าง แต่ในระยะแรกรูปแบบยังไม่ชัดเจนจนกระทั่งปี ค.ศ. 1908 Frank Parsons ได้จัดตั้งสำนักงานการอาชีพที่เมืองบอสตัน มลรัฐแมสซาชูเซตส์ ได้จัดรูปแบบให้ชัดเจนโดยเน้นให้ผู้เรียน รู้จักวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์งาน ใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกอาชีพ โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ มาประยุกต์ใช้ (ลักขณา สรีวัฒน์, 2551: 1-6)

สำหรับในประเทศไทยการแนะแนวได้มีแนวคิดมานาน นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2455 โดย กระทรวงธรรมการซึ่งมีเจ้าพระยาสมเด็จสุนทรราชอิบดีเป็นประธาน ต่อมาในปีพ.ศ. 2491 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งกองการศึกษาประชากร ในกรมวิชาการมีหน้าที่ให้บริการผู้ปกครองเพื่อการศึกษา และแนวทางการเลือกอาชีพของเด็ก และเริ่มมีคู่มือแนะแนวการศึกษาครั้งแรกในปีพ.ศ. 2492 และเมื่อองค์การยูเนสโกได้ให้ความช่วยเหลือโครงการนำร่องเพื่อจัดตั้งองค์การส่งเสริมการศึกษาที่โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทราในปีพ.ศ.2496 จึงเริ่มมีห้องแนะแนวอย่างแท้จริงชื่อว่า “ห้องศึกษาสงเคราะห์” (Guidance Room) แต่ยังไม่ใช้คำว่าแนะแนว จนกระทั่งปี พ.ศ. 2497 คณะกรรมการของกระทรวงศึกษาธิการจึงบัญญัติคำว่า “การแนะแนว” ขึ้นมาใช้แทนคำว่า Guidance และเริ่มแพร่หลายมากในปี พ.ศ. 2506 เนื่องจากมีการพิมพ์เอกสารและบทความเกี่ยวกับการแนะแนวมากมาย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2508 จึงได้เริ่มมีตำแหน่งบุคลากรแนะแนวในโรงเรียนและการแนะแนวจึงเริ่มได้รับการพัฒนาในกาลต่อมาตามลำดับ (ลักขณา สรีวัฒน์, 2551: 6-12) โดยมีแนวคิดสำคัญมุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งในด้านการเรียนและอาชีพสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

หลักการของการแนะแนว

โดยรวมหลักการแนะแนวจะพิจารณาไปที่ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) บุคลิกภาพ (Personality) การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของบุคคล (Dynamic Organism) การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดเพื่อเลือกการวางแผนและการปรับตัวอย่างถูกกาลเทศะ มุ่งให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้ได้รับประโยชน์จากการบริการโดยตระหนักถึงความเป็นตัวของตัวเองของแต่ละบุคคล เน้นความเข้าใจตนเอง เข้าโลกและชีวิต โดยเคารพต่อบุคคลตามหลักประชาธิปไตย ให้เกียรติแก่ทุกคน ให้คำปรึกษาโดยรับผิดชอบต่อบุคคลและสังคม เคารพสิทธิของแต่ละคน โดยการพยายามทำความเข้าใจสภาพ วิธีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละคน เน้นการช่วยเหลือนักเรียนอย่างกว้างขวาง ไม่กำหนดช่วงเวลา โอกาส ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการพัฒนาเด็กในทุกๆทาง ให้โอกาสเด็กได้ระบายและแสดงออกเพื่อสร้างสุขภาพจิตที่ดี นอกจากนี้ยังเป็นงานที่จำเป็นของการจัดการศึกษาเพราะจะเป็นอุปสรรคให้การศึกษาสมบูรณ์ ภายใต้ความใส่ใจใน

พัฒนาการและต้องรักษาความลับของเด็ก โดยการร่วมมือกันหลายฝ่ายทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน นักจิตวิทยา พยาบาล หนายความ ผู้บริหาร ทั้งนี้เน้นความต่อเนื่องในการให้คำปรึกษา ตระหนักถึงคุณสมบัติของผู้มาปรึกษา สงวนเวลาไม่เร่งร้อน คำนึงถึงสติปัญญา ศักดิ์ศรีและศักยภาพ เน้นกระบวนการรวม ภายใต้พื้นฐานวัฒนธรรมของเด็ก มีการประเมินผล วิจัย หารายละเอียดของบุคคลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ปราศจากอคติ ไม่บังคับให้เด็กต้องปฏิบัติตาม ให้บริการอย่างน้อย 5 ด้านคือ การสำรวจบุคคล บริการสนเทศ ให้คำปรึกษา การจัดวางตัวบุคคล บริการและติดตามผล โดยเน้นช่วยเหลือบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นให้บุคคลเจริญทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (ลักขณา สรีวัฒน์, 2551: 14-20)

แนวคิดของการแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

กิจกรรมการแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 นั้นถือเป็นหนึ่งใน 3 ลักษณะของกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์) ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 โดยใช้รูปแบบและวิธีการที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมแนะแนวนี้ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจคิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน การเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำหรับการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จะมุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้อันจะนำไปสู่สมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ บูรณาการในการจัดกิจกรรมตามลักษณะของกิจกรรมแนะแนวที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง โดยมุ่งจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียนรู้และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ รวมทั้งด้านส่วนตัว และสังคมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตัวเอง เรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยการปฏิบัติจนกระทั่งเกิดทักษะชีวิต ตลอดจนครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยมีครูแนะแนวเป็นพี่เลี้ยงและประสานงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียน อาชีพ รวมทั้งการดำเนินชีวิตและสังคม
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กำหนดขอบข่ายการจัดกิจกรรมแนะแนว ให้มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการศึกษา ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีวิธีการเรียนรู้ และสามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อไปได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านอาชีพ ให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ สามารถวางแผนเพื่อประกอบอาชีพ ตามที่ตนเองมีความถนัดและสนใจ

3. ด้านส่วนตัวและสังคม ให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รักสิ่งแวดลอม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพ มีทักษะและสามารถปรับตัว ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวทางการจัดกิจกรรม ดังนี้คือ

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของผู้เรียน
2. วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ วัสดุทัศน์ของสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
3. กำหนดสัดส่วนของกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัว และสังคม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติของผู้เรียนและเป้าหมายของสถานศึกษา โดยครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีส่วนร่วม

4. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา เป็นระดับการศึกษาและชั้นปี
5. ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม เวลาจัดกิจกรรม หลักฐานการทำกิจกรรม และการประเมินผล

6. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวรายชั่วโมง ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม จุดประสงค์ เวลา เนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

7. จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวและประเมินผลการจัดกิจกรรม
8. ประเมินเพื่อตัดสินผล สรุปรายงาน

การกำหนดการประเมินกิจกรรมแนะแนวจะทำโดยครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียน และผู้ปกครอง มีภารกิจที่รับผิดชอบดังนี้

1. ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ผู้เรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยครูผู้จัดกิจกรรมกิจกรรมมีภารกิจในการวางแผนการประเมิน ดำเนินการประเมิน นำผลประเมินไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2. ผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมิน ประเมินตนเองและเพื่อน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการประเมิน ประเมินผลการพัฒนาผู้เรียน โดยประสานร่วมมือกับครูผู้จัดกิจกรรม ประเมิน บันทึก สรุปผลการพัฒนาและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

3. การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ครูผู้จัดกิจกรรมตรวจสอบเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม และประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตัดสินผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ดังนี้

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

บริการชนิดต่าง ๆ ของการแนะแนวในโรงเรียน

บริการทางด้านการแนะแนวเป็นงานสำคัญมากงานหนึ่งในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 5 ประเภท การบริการที่สำคัญ (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2551: 291-314) คือ

1. การให้บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service)
2. การให้บริการสนเทศ (Information Service)
3. การบริการให้คำปรึกษา (Counseling Service)
4. การให้บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement service)
5. การให้บริการติดตามผล(Follow-up Service)

รายละเอียดมีดังนี้

1. การให้บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service)

การให้บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) เป็นบริการที่หาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้จักเด็กทุกแง่ทุกมุมตามสภาพความเป็นจริง ได้แก่ ประวัตินักเรียน บุคลิกภาพ เซวาน์ปัญญา ความสนใจ ความถนัด เจตคติ ฯลฯ อันจะเป็นพื้นฐานให้ผู้แนะแนวช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้องยิ่งขึ้น กลวิธีในการรวบรวมข้อมูลทำได้โดยการสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสำรวจ สอบถาม ทดสอบ ให้เขียนอัตชีวประวัติ ไปเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ ศึกษาจากสมุดทะเบียนต่าง ๆ เช่น ทะเบียนพฤติกรรม ทะเบียนสะสม การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล (Case Study) ในรายที่จำเป็น เป็นต้น การรวบรวมควรจัดเก็บให้ดีเพื่อให้สะดวกในการใช้งาน ดังนั้น เมื่อนักเรียนมีปัญหาจะเป็นการสะดวกสำหรับครูแนะแนวที่จะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและให้การช่วยเหลือได้ทันที่ที่ บริการรวบรวมข้อมูลรายบุคคลต้องจัดทำกับนักเรียนทุกคน เนื่องจากนักเรียนทุกคนมีสิทธิในการได้รับการช่วยเหลือหากเขาต้องการ

2. การให้บริการสนเทศ (Information Service)

บริการสนเทศหรือการให้ข่าวสาร เป็นบริการที่ให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจกับนักเรียน เพื่อช่วยการปรับตัว เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อ นักเรียนจะได้มาอ่าน ฟัง เพื่อความรู้ เพื่อให้เด็กได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ที่จำเป็นในด้านการศึกษา อาชีพ สภาพสังคม สิ่งแวดล้อมและเลือกปรับตนให้เหมาะสมต่อสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลง โดยให้การปฐมนิเทศ (Orientations) เช่นการแนะนำสถานที่ อาคาร ห้องพิเศษต่าง ๆ เช่น ห้อง อาจารย์ใหญ่ ห้องแนะแนว ห้องสมุด ห้องพักรู ห้องอาหาร ห้องน้ำห้องส้วม โรงพลศึกษา โรงฝึกงาน ห้องพยาบาล ฯลฯ หรือเกี่ยวกับระเบียบวินัยของสถานศึกษา การเลือกการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ประวัติ สี เพลงของโรงเรียน สัญญาต่าง ๆ ระยะเวลาเข้าและเลิก ที่เก็บรถ ที่คืนของหาย เป็นต้น หรือการให้ การปัจฉิมนิเทศ โฮมรูม การจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการ การเชิญวิทยากรบรรยาย การอภิปราย ทัศนศึกษาหรือการศึกษานอกสถานที่ การใช้แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีและสื่อมวลชน การจัดได้ว่าที่ อภิปราย เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ วันงานอาชีพ การออกข่าวสาร วารสาร หรือการจัดทำคู่มือนักเรียน เป็นต้น ซึ่ง การให้บริการสนเทศแก่นักเรียนเป็นกิจกรรมที่สำคัญมาก ซึ่งในหลักสูตรกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย หัวข้อต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ บริการสนเทศด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านสังคมและ ส่วนตัว

3. การบริการให้คำปรึกษา (Counseling Service)

บริการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้เด็กสามารถคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างรอบคอบและเหมาะสม เช่น การให้คำปรึกษารายบุคคลและกลุ่ม ถือเป็นหัวใจสำคัญของการแนะแนว มีจุดประสงค์หลักเพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง คิดและตัดสินใจได้เอง กล้าเผชิญความเป็นจริง เกิดทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะในการคิด ปรับปรุงความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ความรู้หรือทักษะอื่นๆ ทั้งในด้านการเรียน มนุษยสัมพันธ์ อาชีพ การเงิน ทักษะการศึกษา ปัญหาส่วนตัว อื่น ๆ ซึ่งเทคนิคที่นิยมใช้ให้คำแนะนำปรึกษามี 3 วิธีคือ

3.1 การให้คำปรึกษาที่ยึดครูเป็นหลัก หากครูเป็นผู้มีประสบการณ์มากพอ (Counselor Centered Counseling)

3.2 การให้คำปรึกษาที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางหากผู้มาขอคำปรึกษาเป็นผู้ใหญ่ โดยการให้เขาได้ปลดปล่อย ระบาย โดยใช้คำถามที่สะท้อนความรู้สึก ทำให้เขาเกิดความคิดอย่างแจ่มแจ้ง และแก้ปัญหาของตนเองได้ในที่สุด (Client Centered Counseling)

3.3 แบบผสม (Eclectic Counseling) โดยการใช้ทั้งสองลักษณะมาผสมกัน

สำหรับรูปแบบการให้คำปรึกษามีหลายรูปแบบ ได้แก่

1. การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือตัวต่อตัว ระหว่างบุคคล 2 คน

2. การให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่ม เพื่อสร้างสังคมและกระบวนการกลุ่ม เช่น

2.1 กลุ่มสัมพันธ์ หรือ พลวัตกลุ่ม คือ กระบวนการที่ใช้กลุ่มในการรวมตัวกันแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญสังเกตกลุ่มในขณะที่ได้มอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น

2.2 กระบวนการกลุ่ม คือ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ อย่างมีทิศทาง โดยให้บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ร่วมมือกันโดยใช้ศักยภาพในตนเองโดยใช้ธรรมชาติและประสบการณ์ของตนเอง เรียนรู้และเสริมสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นในชีวิต

2.3 การแนะแนวเป็นกลุ่ม เพื่อนำทาง เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานและให้คำปรึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ บำบัดแก้ไข และทราบแนวความคิดอย่างกว้าง ๆ

2.4 การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม โดยคำปรึกษาที่ให้ต้องสัมพันธ์กับปัญหาของกลุ่มที่มาขอคำปรึกษา

2.5 การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครอบครัว เพื่อปรับความเข้าใจกันในครอบครัว การสื่อสาร การตระหนักรู้ในปฏิริยาแบบสร้างสรรค์ในมุมมองของเราต่อผู้อื่น การให้ความกระจ่างแก่บุคคลในครอบครัว

2.6 การให้คำปรึกษากลุ่มมาราธอน คือใช้เวลามากกว่า 2 ชั่วโมง พบปะกันจนสามารถค้นพบ ศึกษาความคิดของกันและกันจนเกิดความพึงพอใจโดยปราศจากการขัดขวาง เพื่อตัดกลวิธานในการป้องกันตนเองออกไป จนทำให้สามารถติดต่อกันอย่างมีความจริงใจต่อกันมากขึ้น

2.7 การบำบัดรักษาเป็นกลุ่ม หมายถึง การใช้หลักการบำบัดรักษารายบุคคลตั้งแต่ 2 คนหรือมากกว่านั้นพร้อม ๆ กันไป โดยมุ่งให้บุคคลมีความกระจ่างในส่วนที่มีความขัดแย้งทางจิตวิทยา ให้สามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุข โดยใช้แรงกลุ่มเป็นตัวนำ สร้างความผ่อนคลายทางอารมณ์ สร้างความสนใจแก้ปัญหา มุ่งปรับปรุงตนเองโดยแรงกลุ่มเป็นพลังผลักดัน เป็นต้น

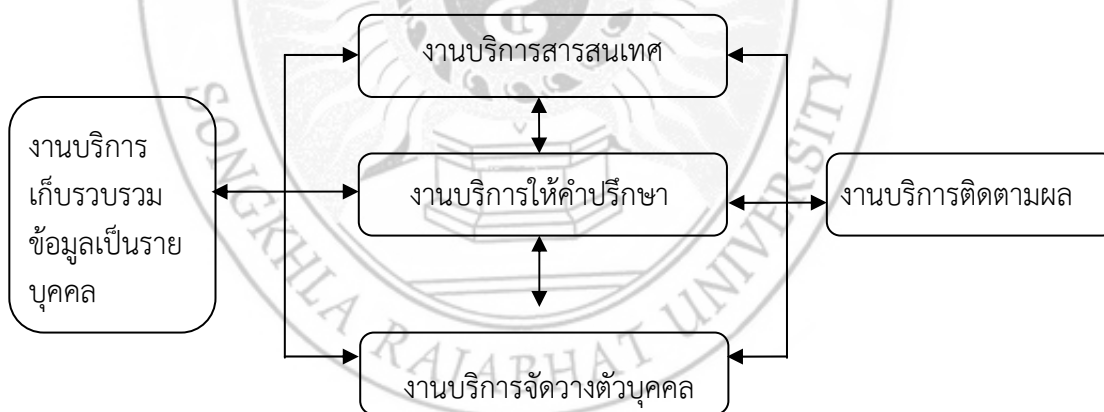
4. การให้บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service)

บริการจัดวางตัวบุคคล หมายถึง บริการที่ทางโรงเรียนได้จัดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือ หรือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกำลังใจในตัวนักเรียนแต่ละคน ให้มีการวางโครงการชีวิตของตนทั้งในด้าน การศึกษา อาชีพ ให้เหมาะสมเพื่อการดำรงชีพอยู่ในสังคมอย่างสอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ค่านิยม ความเชื่อ สภาพร่างกาย ฐานะทางเศรษฐกิจของตน เพื่อช่วยให้เด็ก ได้รับบริการและประสบการณ์ อันจะเป็นการแก้ปัญหา พัฒนาตนเองตามความต้องการ ตัวอย่างเช่น การจัดเด็กเข้าเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสม ตามความสนใจ ความถนัด การสอนซ่อมเสริม การฝึกทักษะทางการเรียน ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิตและสังคม การจัดหางาน การฝึกงาน การจัดทุนการศึกษา การวางแผนการเรียน การวางแผนอาชีพ การทำงานพิเศษในยามว่าง ฯลฯ เป็นบริการ ที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งด้านการศึกษา อาชีพและด้านสังคม-ส่วนตัว

5. การให้บริการติดตามผลและวิจัย (Follow-up Service)

เป็นบริการติดตามและประเมินผล เพื่อติดตามนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และติดตาม การดำเนินงานแนะแนวทั้งระบบเพื่อประเมินผลและพัฒนางาน โดยการสัมภาษณ์พูดคุย การใช้แบบ สอบถาม แบบประเมิน การสังเกต สัมภาษณ์ทางจดหมายติดต่อและแบบประเมินต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ ทางโรงเรียนได้ทราบว่าบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่แก่นักเรียนนั้นมีส่วนช่วย ให้ นักเรียนได้เจริญงอกงามได้ตามที่ตั้งความมุ่งหมายไว้หรือไม่อย่างไร

ภาระงานในการแนะแนวทั้งหมดต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการทั้ง 5 งานหลัก แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 4 ภาระงานในการแนะแนว

ที่มา : ลักษณ์า สรวิวัฒน์, 2551

ประโยชน์ของการแนะแนว

1. ช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้อย่างถูกวิธี
2. ช่วยให้นักเรียนสามารถไปตามความถนัดของตน
3. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการศึกษา
4. ช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดวิชาเรียนได้สนองความต้องการของนักเรียน

5. ช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ โดยการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า
6. ช่วยให้นักเรียนรู้จักคิด
7. ช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกอาชีพตามความถนัดของนักเรียน
8. ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์
9. ช่วยให้นักเรียนได้มีการพัฒนาไปอย่างถูกหลักวิธี
10. ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน
11. ช่วยให้นักเรียนรู้จักรักษาระเบียบวินัยและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม
12. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง
13. ช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว
14. ช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่มีเหตุผล
15. ช่วยให้ครูและผู้บริหารรู้เหตุพฤติกรรม เพื่อหาทางช่วยกันแก้ปัญหา

ปัญหาการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา

ปัจจุบันบริการแนะแนวที่จัดขึ้นในโรงเรียนยังไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาไม่น้อยในสถานศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาการตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่จะให้สถานศึกษาดำเนินงานแนะแนวเป็นระบบอย่างจริงจังให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนทุกระดับชั้น เผล็ดจ ภู่ประจาศิลป์ (2545: 41) ได้ศึกษาสภาพการจัดงานแนะแนวในสถานศึกษา พบปัญหา พอสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารงานแนะแนวยังไม่เป็นระบบ ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ขาดการประสานงานที่ดี ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่แตกต่างกัน
2. ระบบงานในสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการกำหนดหลักการ ขอบข่ายของงานแนะแนว ไม่มีแผนและโครงการสำหรับดำเนินงาน ขาดผู้รับผิดชอบงานแนะแนวที่มีคุณภาพ
3. สถานศึกษาทุกระดับขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องแนะแนวโดยตรง ถึงแม้บางโรงเรียนจะมีบ้างแต่ก็ปริมาณไม่เพียงพอจะดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. สถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็น เช่น แบบทดสอบทางจิตวิทยา และไม่มีการประสานงานกันในการผลิตเอกสาร สร้างเครื่องมือและแลกเปลี่ยนกันใช้
5. ขาดการประชาสัมพันธ์ แต่ละหน่วยงานขาดการประชาสัมพันธ์ให้สถานศึกษาู้และเข้าใจถึงความสำคัญ ความจำเป็นในการจัดงานแนะแนว
6. ขาดการประสานงาน ความร่วมมือของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ไม่ทราบ ความเคลื่อนไหวซึ่งกันและกัน
7. ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ เพราะผู้สนับสนุนไม่ทราบถึงความต้องการและความจำเป็น
8. ขาดการศึกษาวิจัย งานวิจัยด้านการแนะแนวมีน้อยมาก ทำให้ยากที่จะศึกษาและพัฒนาของผู้บริการ ปัญหาของครูประจำชั้น และปัญหาของผู้ประสานงานแนะแนว ตามรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงลักษณะของปัญหาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน จำแนกตามบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวกับงานแนะแนว

แหล่งที่มาของลักษณะปัญหา			
โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครูประจำชั้น	ผู้ประสานงานแนะแนว
1. ขาดกระบวนการแนะแนวที่ดี	1. ไม่เห็นความสำคัญของการแนะแนว	1. ไม่เข้าใจระบบการจัดบริการแนะแนว	1. มีงานสอนและกิจกรรมอื่นมาก
2. ขาดสิ่งสนับสนุนที่จำเป็น 2.1 งบประมาณ 2.2 วัสดุอุปกรณ์	2. มีเจตคติต่องานแนะแนวที่แตกต่างกัน	2. ไม่มีความรู้เรื่องการแนะแนวที่ดีพอทำให้ขาดทักษะ ขาดประสบการณ์	2. ไม่มีความรู้เรื่องการแนะแนวลึกซึ้งพอทำให้ 2.1 ขาดทักษะ 2.2 ขาดเทคนิค 2.3 ขาดประสบการณ์
3. ขาดครูที่มีความรู้ทางการแนะแนว	3. ไม่จัดกิจกรรมแนะแนวให้ต่อเนื่อง	3. ไม่เห็นความสำคัญ	3. ไม่มีขวัญและกำลังใจในการจัดบริการแนะแนว
4. ขาดความร่วมมือของบุคลากร	4. ไม่เข้าใจเทคนิคและวิธีการดำเนินงานที่ถูกต้อง	4. แยกไม่ออกมาแนะแนวคืออะไร	
5. จัดบริการแนะแนวไม่ครอบคลุม	5. ไม่ศึกษาหาความรู้เรื่องการแนะแนว	5. ไม่ได้รับการนิเทศงานแนะแนวจากผู้บริหาร 6. ขาดห้องหรือมุมแนะแนวโดยเฉพาะ	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539: 39

จากตาราง 2 จะเห็นว่า การจัดงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาที่สำคัญที่สุดก็คือ การที่บุคลากรหลายฝ่ายไม่เห็นความสำคัญของการแนะแนวในโรงเรียน เพราะมีความคิดว่าการแนะแนวเป็นการเพิ่มงาน นำความยุ่งยากมาให้ ต้องใช้เทคนิคมาก ครูทุกคนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างดีเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมแนะแนว อีกทั้งเป็นการซ้ำซ้อนเสียเวลาไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ซึ่งแท้จริงแล้วงานแนะแนวมิใช่การเพิ่มภาระแต่เป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้งานแนะแนวยังเป็นงานที่มีคุณค่าต่อชีวิตและอนาคตของเด็กเพราะจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาและเลือกทางดำเนินชีวิตได้อย่างสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพ

จากการศึกษาเอกสารเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาจสรุปได้ว่ากิจกรรมการแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 นั้นถือเป็นหนึ่งใน 3 ลักษณะของกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์) ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 โดยใช้รูปแบบและวิธีการที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมแนะแนวนี้ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจคิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมายวางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครู

รู้จักเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก โดยมีรูปแบบการแนะแนว 3 ด้านใหญ่ๆคือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสังคม-ส่วนตัว โดยกระบวนการแนะแนวนั้นเป็นการจัดระบบการให้การปรึกษา แนะนำให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยมีรูปแบบการให้บริการหลักใน 5 ด้านคือ การให้บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) การให้บริการสนเทศ (Information Service) การบริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) การให้บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) และการให้บริการติดตามผลและวิจัย (Follow-up Service)

นโยบายด้านการศึกษาของเทศบาลนครหาดใหญ่

1. นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มาจากแนวทางตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้บัญญัติสิทธิของประชาชนในด้านการศึกษาและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอบรมตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งรัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึงตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ให้ความสำคัญอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง มีอำนาจเป็นของตนเองโดยเฉพาะ สำหรับการกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงได้จัดทำแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2545-2559 ขึ้น โดยได้จัดทำภายใต้กรอบแห่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อีกทั้ง พ.ร.บ. ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทโดยครอบคลุมภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการจัดและพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับศักยภาพ ตามความพร้อมและตรงตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ แต่ละแห่งให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีมาตรฐาน สามารถพัฒนาศักยภาพคนของท้องถิ่นให้มีคุณภาพต่อไป

1.1 การจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 – 2559

วิสัยทัศน์

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

ภารกิจจัดการศึกษาท้องถิ่น

1) การจัดการศึกษาปฐมวัย

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและวางรากฐานชีวิต การเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน รวมทั้งให้สามารถค้นพบความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของตนเองด้านวิชาการ วิชาชีพ ความสามารถในการประกอบ การงานอาชีพ และทักษะทางสังคม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและมีความสำนึกในความเป็นไทย

3) การจัดการบริการให้ความรู้ด้านอาชีพ

เป็นการจัดบริการและหรือส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน รวมทั้งการรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

4) การจัดการส่งเสริมกีฬานันทนาการ และกิจกรรมเด็กเยาวชน

เป็นการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กและเยาวชนแก่เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไปอย่างหลากหลาย

5) การดำเนินงานด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป็นการดำเนินงานด้านกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

1) เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อให้เด็กที่มีอายุในเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการบริการศึกษาขั้นพื้นฐานครบตามหลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3) เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งทางด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย สังคม ระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม ซึ่งเน้นวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) เพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่น ดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึงการมีส่วนร่วมการสนับสนุนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาทุกระดับตามศักยภาพและความสามารถของท้องถิ่น

5) เพื่อส่งเสริมให้เด็กเยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้ออกกำลังกายและฝึกฝน กีฬา ร่วมกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมพัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งด้าน สติปัญญา จิตใจ และสังคม โดยมีความตระหนักในคุณค่าของการเล่นกีฬานันทนาการ และปรับเปลี่ยน พฤติกรรมเด็ก เยาวชน ไปในแนวทางที่ถูกต้องใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

6) เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการสร้างและพัฒนาอาชีพเพื่อคุณภาพ ชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขาดโอกาสผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การประกอบ อาชีพให้มีงานทำไม่เป็นภาระแก่สังคม

7) เพื่อบำรุงการศาสนาและอนุรักษ์ บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย (กระทรวงมหาดไทย,2549)

1.2 นโยบายด้านการศึกษาของเทศบาลนครหาดใหญ่

เทศบาลนครหาดใหญ่ยุคของ ดร.ไพโร พัฒโน มีแนวคิดในการสร้างนครหาดใหญ่ให้ เป็น “มหานครแห่งความสุข” (City of Happiness) มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ น่าอาศัย เป็นมหานคร ที่มีเสน่ห์ ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวและนักลงทุน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และจะ นำพานครหาดใหญ่สู่อาเซียนอย่างเต็มภาคภูมิ โดยได้ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการศึกษาซึ่งมี ใจความสำคัญระบุไว้ในนโยบายด้านการพัฒนาสังคมโดยกล่าวไว้ว่า “จะมุ่งเน้นการส่งเสริมงาน การพัฒนาด้านการศึกษา การกีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสาธารณสุข การพัฒนา ชุมชน และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน” โดยระบุไว้ในข้อที่ 1 ในด้าน การศึกษา การกีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าจะให้การส่งเสริมการจัดการ ศึกษาให้ได้มาตรฐานสากล เตรียมความพร้อมก้าวสู่ประตูอาเซียนอย่างมั่นใจ ส่งเสริมกิจการด้านการ กีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีแนวทางการดำเนินนโยบาย ดังนี้ (เทศบาล นครหาดใหญ่, 2556)

1.2.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อรองรับ การเข้าสู่อาเซียน และมุ่งพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ส่งเสริมคุณภาพนักเรียนทุก สังกัดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้นอก ห้องเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ให้เป็น “โรงเรียนแห่งความสุข” (School of Happiness) มีการ พัฒนาบุคลากรครูให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในทางวิชาการ และสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้เป็น อย่างดี ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนการสอน พัฒนานักเรียนให้มีความสุข ต่อการเรียนรู้ และเป็นคนดีของสังคม เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป ดังเช่นโรงเรียนเทศบาล 6 (โรงเรียนอนุบาลในฝัน) ขยายโอกาสทางการศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาล ให้มากขึ้น โดยเปิดชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา เพิ่มจำนวนการจัดบริการ รถรับ-ส่งนักเรียนให้เพียงพอ โครงการหาดใหญ่วิวจุดและซิมเมอร์แคมป์ เป็นต้น

1.2.2 พัฒนานครหาดใหญ่ให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ โดยเสริมสร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในจุดต่าง ๆ ของเมือง ตามความเหมาะสม ดังเช่น โครงการหอศิลป์นครหาดใหญ่ เฉลิมพระเกียรติฯ พิพิธภัณฑสถานนครหาดใหญ่ ศูนย์วิทยาศาสตร์ดาราศาสตร์ (หอดูดาว) โครงการห้องสมุดมีชีวิต

1.2.3 ดำเนินการจัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานสากล พัฒนาและปรับปรุงศูนย์เด็กเล็กในชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีการจัดการเรียนการสอนและอุปกรณ์ที่ดีมีคุณภาพทันสมัย เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน

1.2.4 ส่งเสริมการเล่นกีฬาสู่ความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อสุขภาพในทุกระดับ เพื่อพัฒนากีฬาของเยาวชนสู่ความเป็นเลิศ จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อประชาชน รวมทั้งกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

1.2.5 ส่งเสริมกิจการด้านการศาสนา เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวนครหาดใหญ่ให้เกิดสันติสุขในพื้นที่ โดยความร่วมมือกับทุกองค์กรทุกศาสนาในการจัดกิจกรรมทางศาสนา โดยมุ่งเน้นที่จะสร้างศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน และเป็นศูนย์ฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้ประชาชนให้เป็นคนดีของสังคม โดยการนำหลักการทางศาสนามาใช้ ดังเช่นการเสริมสร้างสันติสุขโดยใช้มัชยิดเป็นศูนย์กลางพัฒนา ส่งเสริมการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา ส่งเสริมกิจกรรมการทำสุนัตแก่เด็กและเยาวชนมุสลิม และนักเรียนในสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ฟรี สนับสนุนการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ จรรโลงพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นกิจกรรมต่าง ๆ ดังเช่น โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน การเรียนการสอนพุทธศาสนาในชั้นเรียน การจัดพิธีกรรมทางศาสนา เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

1.2.6 ดำเนินการจัดให้มีการอนุรักษ์ บำรุงรักษา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของหาดใหญ่ ไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังเช่น งานประเพณีทำบุญตักบาตรปีใหม่ งานประเพณีสงกรานต์ งานประเพณีลอยกระทง

2. โครงสร้างการจัดการศึกษาของเทศบาลนครหาดใหญ่ และการบริหารงานโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่

2.1 โครงสร้างการจัดการศึกษาของเทศบาลนครหาดใหญ่ ในส่วนของการจัดระเบียบราชการด้านการศึกษาของเทศบาลนครหาดใหญ่นั้น ได้มีการจัดตั้งสำนักการศึกษา เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาและโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นราชการส่วนท้องถิ่น จึงมีหน้าที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ และตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ระบุให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษา

2.2 การบริหารการศึกษาในระดับโรงเรียนได้กำหนดไว้เป็นงานคือ งานวิชาการ งานบริหาร งานปกครอง และงานบริการ 4 งานนี้ มีเป้าหมายหลักเดียวกัน คือ ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายตามหลักสูตร สาระสำคัญของแต่ละงาน มีขอบข่ายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ดังนี้

2.2.1 งานวิชาการ ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน ทำโครงการสอน เตรียมการสอน สื่อการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา และการประเมินผลการศึกษา ได้แก่ การจัดสายงาน จัดบุคลากรเข้าสายงาน จัดหาทรัพยากรและเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงาน เพิ่มพูนความรู้ บุคลากรวางแผนดำเนินงานร่วมกัน ประเมินผลการทำงาน และประสานงาน

2.2.2 งานบริหาร ประกอบด้วย งานวางแผนบุคคลเกี่ยวกับความต้องการของบุคคล และการใช้บุคคลเข้าปฏิบัติงาน พัฒนาบุคลากร ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจ และดำเนินเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานทะเบียนและรายงาน งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์ งานสถิติข้อมูล งานทะเบียน การจัดตั้งงบประมาณ การจัดซื้อและการจัดจ้างการเงินและบัญชี งานพัฒนาพัสดุ และงานบริหารงบประมาณ เป็นต้น

2.2.3 งานปกครองนักเรียน เป็นงานที่สนับสนุนงานวิชาการมีหลายกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมส่งเสริมวินัยในโรงเรียน กิจกรรมจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ การจัดทัศนศึกษา การจัดกีฬา การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน การบำเพ็ญประโยชน์แก่โรงเรียนและชุมชน ตลอดจนวางแผนตามต้องการ อาคารเรียน การจัดสร้างอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

2.2.4 งานบริการชุมชน ขอบข่ายงาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำจุลสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ การจัดทำป้ายประกาศ การพบปะ เยี่ยมเยือน ในวาระที่เหมาะสม การให้บริการแก่ชุมชน เช่น การให้บริการทางวิชาการ การให้คำแนะนำ หรือการปรึกษาหารือในกิจกรรมของชุมชน การให้บริการนักเรียน เช่น การบริการด้านสุขภาพ การจัดอาหารกลางวัน การบริการนักเรียนขาดแคลนทุนการศึกษา การร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เป็นประเพณีของท้องถิ่น เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ร่วมงานอื่นๆ ของท้องถิ่น หรือของบุคลากรตามวาระอันควร (สำนักการศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่, 2555)

2.3 หน้าที่ตามโครงสร้างของสำนักการศึกษา ในส่วนของหน้าที่ตามโครงสร้างสำนักการศึกษาได้แบ่งส่วนราชการออกเป็นฝ่ายแผนงานและโครงการกับส่วนบริหารการศึกษา โดยกำหนดหน้าที่ไว้ดังนี้ (สำนักการศึกษา เทศบาลนครหาดใหญ่, 2555)

2.3.1 ฝ่ายแผนงานและโครงการ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ของงานแผนงานและโครงการ งานระบบสารสนเทศ และงานงบประมาณ

2.3.2 งานธุรการ มีหน้าที่เกี่ยวกับ

- 1) งานสารบรรณ
- 2) งานดูแล รักษา จัดเตรียม ประสานงานและให้บริการเรื่องสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ติดต่อและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ
- 3) งานประสานงานเกี่ยวกับประชุมสภาเทศบาล คณะเทศมนตรีและพนักงานเทศบาล
- 4) งานตรวจสอบแสดงรายการเกี่ยวกับเอกสารสำคัญของทางราชการ
- 5) งานรักษาความสะอาด เป็นระเบียบ และความปลอดภัยของสถานที่ราชการ
- 6) งานขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญจักรพรรดิมาลา และผู้ทำประโยชน์
- 7) งานการลาพักผ่อนประจำปีและการลาอื่น ๆ
- 8) งานสวัสดิการต่าง ๆ
- 9) งานด้านการประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

10) งานการประชุมสัมพันธ

11) งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3.3 งานแผนงานและโครงการ มีหน้าที่เกี่ยวกับ

1) กำหนดและประสานงานนโยบายการบริหารการศึกษา ระหว่างหน่วยงานหลัก การศึกษาท้องถิ่น และเทศบาลนครหาดใหญ่

2) ส่งเสริม สนับสนุน ในการจัดทำและกำหนดนโยบายการศึกษา ขององค์กรท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่

3) ประสานกำหนดแผนการส่งเสริม พัฒนาการจัดการภายในของท้องถิ่นและสถานศึกษา

4) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนจัดการศึกษาของท้องถิ่นและสถานศึกษาตลอดจนธรรมนูญสถานศึกษา

5) จัดทำแผน แผนงานกิจกรรม โครงการ ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

6) ดำเนินการประสานการจัดตั้ง ยุบเลิกสถานศึกษา

7) พิจารณาวิเคราะห์ / โครงการ / กิจกรรมเพื่อเสนอแนะการจัดตั้ง / จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษา โดยใช้ผลการวิเคราะห์ หรือผลการประเมิน

2.3.4 งานระบบสารสนเทศ มีหน้าที่เกี่ยวกับ

1) รวบรวม จัดทำ จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา สถิติ และข้อสนเทศทางการศึกษา

2) พัฒนาวិธีการ กระบวนการในการรวบรวม จัดเก็บ จัดทำข้อมูลทางด้านการศึกษาสารสนเทศและให้บริการข้อมูลสารสนเทศ

3) ประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของท้องถิ่นในภาพรวม เพื่อประโยชน์ในการวางแผนทางการศึกษา

4) งานงบประมาณ มีหน้าที่เกี่ยวกับ

4.1) งานรวบรวมรายละเอียดและดำเนินงานเกี่ยวกับงบประมาณของสำนัก เช่น การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในการจัดทำงบประมาณ การทำหนังสือชี้แจง โต้ตอบ ด้านงบประมาณ การพิจารณา จัดสรรงบประมาณรายจ่าย

4.2) งานการบริหารและควบคุมงานงบประมาณของสำนัก

4.3) งานเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี เช่น การวางฎีกา เตรียมการเบิกจ่าย และสิ่งแทน ตัวเงิน การตรวจสอบหลักฐานใบสำคัญคู่จ่ายเงินทุกประเภท ทั้งในและนอกงบประมาณ รวมถึงการลงบัญชี ทำรายงานการบัญชี

4.4) งานการพัสดุ เช่น งานเกี่ยวกับการขออนุมัติจัดหา จัดจ้าง เบิกจ่ายซ่อมแซม และบำรุงรักษาพัสดุ ตลอดจนจัดทำบัญชีทะเบียนพัสดุ เก็บรักษาใบสำคัญหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับพัสดุ

2.4 ส่วนบริหารการศึกษา

2.4.1 ฝ่ายการเจ้าหน้าที่

- 1) งานการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่เกี่ยวกับ
 - 1.1) การสอบคัดเลือก
 - 1.2) การบรรจุ
 - 1.3) การแต่งตั้ง
 - 1.4) การโอน ย้าย
 - 1.5) การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ การพ้นทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ
 - 1.6) การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน
 - 1.7) การเลื่อนระดับ
 - 1.8) การดำเนินการทางวินัย การร้องเรียน ร้องทุกข์
 - 1.9) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
 - 1.10) การออกจากราชการ
 - 1.11) การช่วยราชการ
 - 1.12) จ.18
 - 1.13) เครื่องราชอิสริยาภรณ์

2.4.2 งานวางแผนบุคลากรและทะเบียนประวัติ มีหน้าที่เกี่ยวกับ

- 1) งานวิเคราะห์อัตรากำลังทางการศึกษา
- 2) การกำหนดตำแหน่งพนักงานเทศบาล และลูกจ้าง
 - 2.1) การขออัตราและจัดสรรอัตรากำลัง
 - 2.2) การพัฒนาบุคลากร การลาศึกษาต่อ
 - 2.3) การฝึกอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน
 - 2.4) การปฐมนิเทศ
 - 2.5) การจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประวัติพนักงานเทศบาล
 - 2.6) การรายงานการเปลี่ยนแปลงทะเบียนประวัติพนักงานเทศบาล

2.4.3 ฝ่ายกิจการโรงเรียน มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ของงานการศึกษาปฐมวัย งานโรงเรียน และงานกิจการนักเรียน

- 1) งานการศึกษาปฐมวัย มีหน้าที่เกี่ยวกับ
 - 1.1) การจัดตั้งการศึกษาปฐมวัย การถ่ายโอนศูนย์เด็กเล็ก
 - 1.2) การรับนักเรียน
 - 1.3) การประสานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาปฐมวัย
- ในระบบโรงเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.4) การส่งเสริมและประสานการจัดซื้ออาหารเสริม (นม) อาหารกลางวัน และพัสดุการศึกษา

- 2) งานโรงเรียน มีหน้าที่เกี่ยวกับ
- 2.1) ดำเนินการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เงินอุดหนุนทั่วไป และงบประมาณจากเทศบาล
- 2.2) งานควบคุมดูแลโรงเรียนเทศบาล (จำนวนโรงเรียน จำนวนอาคาร ครู นักเรียน)
- ก. งานตรวจสอบหลักฐาน เอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
- ข. งานพิจารณาจัดตั้ง ยุบเลิกโรงเรียน
- ค. งานดูแล จัดเตรียมและให้บริการวัสดุอุปกรณ์ คู่มือครู สื่อการเรียนการสอนแก่โรงเรียน
- 2.3) งานจัดตั้งและส่งเสริมสมาคมครู นักเรียน และมูลนิธิต่าง ๆ ตลอดจนการจัดตั้งกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน และการส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 2.4) งานเผยแพร่ข่าวสาร เอกสารต่าง ๆ กฎระเบียบ และนโยบายของทางราชการ อันเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน
- 2.5) งานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
- ก. งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- ข. งานปลูกฝังวินัย และถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติ
- ค. งานปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับเด็กและชุมชน
- ง. งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย
- 2.6) งานกิจการนักเรียน มีหน้าที่เกี่ยวกับ
- ก. งานตรวจตราสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน
- ข. งานสำรวจเด็กที่มีอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับเพื่อให้เข้าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา
- ค. งานเกี่ยวกับเด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ
- ง. งานวิเคราะห์วิจัยศึกษาสาเหตุที่นักเรียนประพฤติตัวไม่เหมาะสม
- จ. งานประสานกับสถานศึกษา ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ฉ. งานติดตาม แก้ไข ปรับปรุงเสนอแนะแนวทางวางแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนเป็นรายบุคคล
- ช. งานลูกเสือ ยุวกาชาดและเนตรนารี
- ซ. งานจัดทำรายงานการศึกษาและสถิติข้อมูลต่าง ๆ
- ฌ. งานเกี่ยวกับทะเบียนประกาศนียบัตรและใบสุทธิ
- ฎ. งานตรวจสอบสถานที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย
- ฏ. งานแนะนำ ตักเตือน ห้ามปรามนักเรียนที่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม แล้วรายงานเสนอผู้บังคับบัญชาหรือนำตัวนักเรียนมาสอบสวน
- 3) ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ของงานส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา งานพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

3.1) งานส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับ

- ก. ประสานการใช้หลักสูตรระหว่างหน่วยงานหลักทางการศึกษาของชาติกับองค์กรท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัด
- ข. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาแก่องค์กรท้องถิ่นและสถานศึกษา
- ค. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
- ง. ประสานการดำเนินการด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนและค่า GPA ระหว่างหน่วยงานหลักทางการศึกษาของชาติและองค์กรท้องถิ่นและสถานศึกษา
- จ. ประสานการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนการสอน
- ฉ. ส่งเสริม สนับสนุนและประสาน/พัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อคุณภาพการเรียนการสอน
- ช. งานส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาการ/การวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา/การวิจัยในชั้นเรียน / การแนะแนว การนิเทศ
- ซ. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการใช้หลักสูตร แก่บุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น
- ฌ. งานส่งเสริม พัฒนาเครือข่าย พัฒนาการศึกษาคูต้นแบบ/ครูแกนนำ/คณะกรรมการพัฒนาวิชาการชุดต่าง ๆ
- ฎ. การประสานดำเนินงานตามระบบ ประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ กับองค์กรท้องถิ่นและสถานศึกษา
- ฏ. ส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดทำและกำหนดมาตรฐานและเครื่องมือการศึกษาของท้องถิ่นและสถานศึกษา
- ฐ. ประสานและส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรับรองการประกันภายนอก
- ฑ. ประสานการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์กรท้องถิ่นและสถานศึกษา ตามระบบประกันคุณภาพ
- ฒ. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแก่บุคลากรทางการศึกษาของท้องถิ่น

3.2 งานพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

- ก. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อคุณภาพการเรียนการสอน
- ข. การประสาน ส่งเสริม การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
- ค. ส่งเสริม สนับสนุน การใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องนโยบายด้านการศึกษาของเทศบาลนครหาดใหญ่ สรุปได้ว่า เทศบาลนครหาดใหญ่ยุคของ ดร.ไพโร พัฒโน มีแนวคิดในการสร้างนครหาดใหญ่ให้เป็น “มหานครแห่งความสุข”(City of Happiness) มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ น่าอาศัย เป็นมหานครที่มีเสน่ห์ ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวและนักลงทุน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และจะนำพานครหาดใหญ่สู่อาเซียนอย่างเต็มภาคภูมิ โดยได้ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการศึกษาซึ่งมีใจความสำคัญระบุไว้ในนโยบายด้านการพัฒนาสังคม ว่า “จะมุ่งเน้นการส่งเสริมงานการพัฒนาทางการศึกษา การกีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสาธารณสุข การพัฒนาชุมชน และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยจะให้การส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากล เตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาอาเซียนอย่างมั่นใจ ส่งเสริมกิจการด้านการกีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นพัฒนาพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อรองรับการเข้าสู่อาเซียน และมุ่งพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ส่งเสริมคุณภาพนักเรียนทุกสังกัดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ให้เป็น “โรงเรียนแห่งความสุข” (School of Happiness) มีการพัฒนาบุคลากรครูให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในทางวิชาการ และสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนการสอน พัฒนานักเรียนให้มีความสุขต่อการเรียนรู้ และเป็นคนดีของสังคม เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมอบหมายให้สำนักการศึกษา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาและโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยในส่วนการบริหารการศึกษาในระดับโรงเรียนได้กำหนดไว้ 4 งานคือ งานวิชาการ งานบริหาร งานปกครอง และงานบริการโดยทั้ง 4 งานนี้ มีเป้าหมายหลักเดียวกัน คือ ให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรในยุคปัจจุบัน

การบริหารงานโดยใช้วงจร Deming (PDCA)

PDCA หรือที่เรียกว่าวงจรเดมมิง (อังกฤษ: Deming Cycle) คือวงจรการควบคุมคุณภาพ (วิกิพีเดีย, 2556)

แนวคิดเกี่ยวกับวงจร PDCA เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกโดยนักสถิติ ชื่อ Walter Shewhart ซึ่งได้พัฒนาจากการควบคุมกระบวนการเชิงสถิติที่ Bell Laboratories ในสหรัฐอเมริกาเมื่อทศวรรษ 1930 ในระยะเริ่มแรก วงจรดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อ "วงจร Shewhart" จนกระทั่งราวทศวรรษที่ 1950 ได้มีการเผยแพร่อย่าง กว้างขวางโดย W.Edwards Deming ปรมาจารย์ทางการบริหารคุณภาพหลายคนจึงเรียกวงจรนี้ว่า " วงจร Deming " โดย เมื่อเริ่มแรก Deming ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ 4 ฝ่ายในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพ และความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งได้แก่ ฝ่ายออกแบบ ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย และฝ่ายวิจัย ความสัมพันธ์ของทั้ง 4 ฝ่ายนั้น จะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพของสินค้าตามความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยให้ถือว่าคุณภาพจะต้องมาก่อนสิ่งอื่นใด

ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับวงจร Deming ได้ถูกดัดแปลงให้เข้ากับวงจรการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบ และขั้นตอนการดำเนินการให้เหมาะสม (ซึ่งในระยะเริ่มแรกหมายถึงการปรับปรุงแก้ไข) แต่ยังไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะแต่ละขั้นตอนถูกมอบหมายให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่าย ขณะที่ฝ่ายบริหารกำหนดแผนงาน และตั้งเป้าหมายสำหรับพนักงาน พนักงานก็ต้องลงมือปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายที่ฝ่ายบริหารได้ กำหนดขึ้น ในขณะที่ผู้ตรวจสอบคอยตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของพนักงานเป็นระยะ ๆ และรายงาน ผลให้ผู้บริหารทราบ หากการปฏิบัติงานมีความผิดพลาดหรือเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายก็จะได้แก้ไขได้ทันที พนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายก็จะได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน แต่ถ้าไม่สามารถ ทำได้ตามเป้าหมายก็จะถูกประเมินผลการปฏิบัติงานที่ต่ำ การดำเนินงานในลักษณะนี้จะเห็นได้ว่าค่อนข้างแข็งแกร่งต่าง นอกจากผู้บริหารจะไม่ประเมินศักยภาพของพนักงานซึ่งเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุดเกี่ยวกับ กระบวนการทำงานแล้ว ยังขาดวิสัยทัศน์ที่ดีในเรื่องของการประสานงานภายในหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้พนักงานมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนและแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม วงจร Deming ได้พัฒนาไปในทิศทางที่นุ่มนวลขึ้น ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งได้ให้ความสำคัญกับพื้นฐานการบริหารงาน 2 อย่าง นั่นก็คือ การสื่อสารและความร่วมมือร่วมใจจากทุกคนในหน่วยงาน โดยผู้บริหารยังคงเป็นผู้ กำหนดแผนงาน แต่จะสื่อสารผ่านช่องทางหัวหน้างานและพนักงานตามลำดับขั้น เป้าหมายถูก กำหนดขึ้นตามความเหมาะสมเป็นไปได้

ปัจจุบันเราใช้วงจร PDCA เพื่อการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้งที่วงจรหมุนครบรอบก็ จะเป็นแรงส่งให้หมุนในรอบต่อไป วิธีการใหม่ ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับปรุงก็จะถูกจัดทำเป็นมาตรฐาน การทำงาน ซึ่งจะทำให้การทำงานมีการพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุด เราอาจเริ่มด้วยการปรับปรุงเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อนที่จะก้าวไปสู่การปรับปรุงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น วงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุก ๆ เรื่อง นับตั้งแต่กิจกรรมส่วนตัว เช่น การปรุงอาหาร การเดินทางไปทำงานในแต่ละวัน การตั้งเป้าหมายชีวิต การดำเนินงานในระดับบริษัท จนกระทั่งในระดับสถาบันการศึกษา หรือที่นำมาใช้ในระบอบประกัน คุณภาพการศึกษา (พัชรี อินทร์อำนวย, 2556)

1. หลักการทำงานตามวงจรเดมมิง (The Deming Cycle) PDCA

งานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็งานทั่วไป งานระบบบริหาร จำเป็นต้องมีการจัดลำดับงาน จัด แผนงาน พัฒนาปรุงงานอยู่เสมอ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จด้วยดี และมีประสิทธิภาพ การใช้หลักการทำงาน ตามวงจรเดมมิง (The Deming Cycle) จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้การจัดการกับงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเกิดขึ้นกับงาน โดยใช้หลักการปรับปรุงงานแบบต่อเนื่อง มีหลักการทำงาน (เทวินทร์ ประสิทธิ์เสริฐ, 2556) ซึ่งประกอบไปด้วย

P-Plan (วางแผน)

หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อที่ต้องการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน อาจ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน Plan การจัดอันดับความ สำคัญของเป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบ หรือผู้ดำเนินการและกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความ

เหมาะสมของลักษณะการดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

D-Do (ปฏิบัติตามแผน)

หมายถึง การดำเนินการตามแผน อาจประกอบด้วย การมีโครงสร้างรองรับ การดำเนินการ (เช่น คณะกรรมการหรือหน่วยงานของคุณ) มีวิธีการ ดำเนินการ (เช่น มีการประชุมของคณะกรรมการ มีการจัดการเรียน การสอน มีการแสดงความจำนงของรับนักศึกษาไปยังทบวงมหาวิทยาลัย) และมีผลของการดำเนินการ (เช่น รายชื่อนักศึกษาที่รับในแต่ละปี)

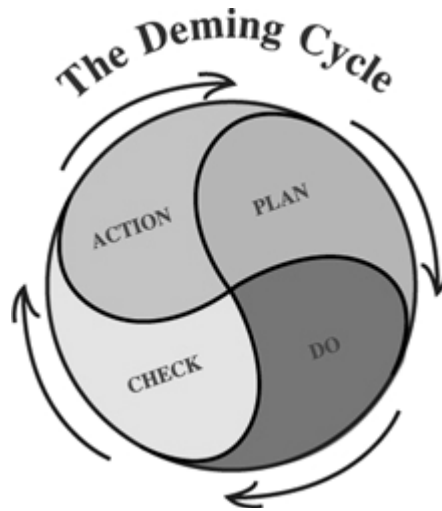
C-Check (ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน)

หมายถึง การประเมินแผน ประกอบด้วย การประเมินโครงสร้างที่รองรับ การดำเนินการ การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยในการประเมินดังกล่าวสามารถ ทำได้เอง โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการ อีกชุดมาประเมินแผน หรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมิน ที่ยุ่งยากซับซ้อน

A-Act (ปรับปรุงแก้ไข)

หมายถึง การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน อาจประกอบด้วย การนำผลการประเมิน มาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควรปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และสังเคราะห์รูปแบบ การดำเนินการใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินการ ในปีต่อไป (วิกิพีเดีย, 2556)

โดยอาจจะปรับปรุงจากแผนการทำงานเดิม เพื่อให้ได้งานที่ดีขึ้น และมีการพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นไปตามหลักการของวงจรเดมมิ่ง คือ มีการวางแผนงาน PLAN ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ DO ตรวจสอบการทำงานที่ปฏิบัติ CHECK ทำการแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาให้ดีขึ้น ACTION ก็จะมาทำการวางแผนใหม่ นำไปปฏิบัติ ตรวจสอบต่อเนื่องกันไปไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อให้งาน หรือระบบงานดีขึ้น เพื่อช่วยลดต้นทุน ลดเวลาการทำงาน คุณภาพงานที่ดีขึ้นต่อเนื่อง และยังช่วยให้พนักงานมีขวัญ กำลังใจที่ดีในการทำงานอีกด้วย ซึ่งวงจรเดมมิ่ง (The Deming Cycle) อาจแสดงได้ดังรูป

ภาพ 5 วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle)
ที่มา : เทวินทร์ ประสิทธิ์เสรีรัฐ, 2556.

2. การบริหารงานแนะแนวตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA)

การบริหารงานแนะแนว (Administration Guidance) เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานแนะแนวดำเนินลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีหลักในการบริหารงานแนะแนว ดังนั้นการศึกษาและนักแนะแนวได้ให้ความหมายของการบริหารงานแนะแนวไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2540: 7) กล่าวว่าว่าการบริหารงานแนะแนว คือ การจัดระบบและการจัดกระบวนการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานแนะแนวทุกระดับ ปรับปรุงองค์การให้มีศักยภาพที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายงานแนะแนวให้มีเอกภาพในการประสานงานและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

Hanson, & Stevic, (1969, p. 27) กล่าวว่า การบริหารงานแนะแนว คือ การที่ผู้บริหารสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน การกำหนดขอบข่ายแนะแนว การจัดบุคลากรและการจัดองค์การของการจัดบริการแนะแนว

จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวของนักการศึกษาหรือนักแนะแนว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานแนะแนว หมายถึง กระบวนการพิจารณาทางเลือกเพื่อการจัดระบบการดำเนินงานแนะแนวภายในโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารงานแนะแนวจะต้องมีการกำหนดนโยบาย การวางแผน จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

การบริการจัดการแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการและครบวงจร โดยอาศัยกระบวนการหรือวงจร พีดีซีเอ (สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2544: 7-9) จึงทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

PDCA เป็นวงจรพัฒนาคุณภาพงาน เป็นวงจรพื้นฐานหลักของการพัฒนาคุณภาพ ทั้งระบบ (TQM – Total Quality Management) ผู้ที่คิดค้นกระบวนการหรือวงจรพัฒนาคุณภาพ PDCA คือ

วอลเตอร์ ชิวฮาร์ท (Walter Shewhart) นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน แต่เอ็ดเวิร์ดส์ เดมมิ่ง (Edwards Deming) ได้นำมาเผยแพร่ที่ประเทศญี่ปุ่นจนประสบความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ผลักดันให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศมหาอำนาจของโลก คนทั่วไปรู้จักวงจร PDCA จากการเผยแพร่ของ Deming จึงเรียกว่า “วงจรของ Deming” (สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2544: 7-9)

ผู้บริหารและคณะครูต้องทำความเข้าใจกับวงจร PDCA เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาระบบบริหารงานและร่วมมือกันอย่างจริงจังในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะในการจัดการบริหารงานแนะแนว (กรมวิชาการ, 2545 ง: 21) ได้ดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการหรือวงจร PDCA ของ Deming เป็นเครื่องมือ ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

การบริหารงานแนะแนวด้านการวางแผน (Plan)

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการวางแผน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 17-28) กล่าวว่า ในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลา กำหนดงบประมาณ และ กำหนดผู้รับผิดชอบ

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2543: 59) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการของการใช้ความคิดและการตัดสินใจโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะทำแล้วหาขั้นตอนการปฏิบัติและวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทางการบริหารอันประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ไว้หลาย ๆ วิธี แล้วตัดสินใจเลือกขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด

Koonyz, & O' Donnell, (1970, p. 81) กล่าวว่า การวางแผน จึงเป็นตัวเชื่อมไปสู่สภาพการณ์ในอนาคตที่พึงปรารถนา

Kast & Rosenzweig (1985, pp. 435-436) กล่าวว่า การวางแผน คือ กระบวนการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจล่วงหน้า มีการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ และวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น

จากความหมายของการวางแผนดังกล่าวสรุปได้ว่า การวางแผน (Plan) หมายถึง การกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินงานรวมถึงการวางแผนเกี่ยวกับการปฏิบัติ การเตรียม การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานของการปฏิบัติที่จะกระทำในอนาคตที่เป็นระบบ ผู้รับผิดชอบแต่ละงานให้ชัดเจนรวมถึงระยะเวลาและงบประมาณที่เพียงพอให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การเตรียมการและงานแผนดำเนินงาน (Plan) เป็นขั้นที่สำคัญมาก การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ให้รอบคอบ ครูจะต้องวางแผนการสอน ผู้บริหารจะต้องวางแผนการบริหารการศึกษา เช่นเดียวกับการบริหารจัดการแนะแนว จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องกำหนดเป็นนโยบายจัดทำแผนแนะแนวให้ชัดเจนและชี้แจงรายละเอียดกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทราบเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (วินิจ เกตุขำ, 2545: 203) การเตรียมงานไว้ล่วงหน้าจะทำให้มองเห็นปัญหาต่าง ๆ และหาวิธีแก้ไขตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งจะทำให้สามารถพัฒนาสถานศึกษา บุคลากร ครู นักเรียนให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543: 97) การแก้ปัญหาจะใช้ความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ ในการวิเคราะห์ ต้นเหตุ และคาดการณ์ถึงผลที่จะตามมา แล้วกำหนดทางเลือกที่ดีที่สุด

(ศิริวัฒน์ นิจนตร, 2542: 3) แล้วจึงเริ่มวางแผน ซึ่งการวางแผนต้องวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด รอบคอบเพื่อให้ได้แผนที่ดีที่สุด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการแนะแนว และคณะทำงานแนะแนว เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สภาพความต้องการของผู้เรียน สภาพปัญหา กำหนดนโยบายและการบริหารงานแนะแนว โดยศึกษาแผนพัฒนาการแนะแนว ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545 -2549) และผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานความพร้อมของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ จุดแข็ง จุดอ่อน ความจำเป็นและความต้องการในการจัดการแนะแนว รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เขียนแผน แผนงาน รายละเอียดโครงการให้ครอบคลุมชัดเจนแล้วจึงอนุมัติแผนงาน (กรมวิชาการ, 2545 ง: 22)

การวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหา คณะกรรมการจะช่วยกันระดมความคิด เสนอความคิดเห็นโดยอิสระเมื่อได้ข้อมูล สภาพปัญหาที่คนส่วนใหญ่ในกลุ่มวิเคราะห์ตรงกัน ให้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะไม่มีใครรู้ข้อมูล สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนได้ดีเท่ากับครู และผู้บริหาร ครูย่อมรู้ปัญหาการเรียนการสอนและพฤติกรรมของนักเรียน ส่วนผู้บริหารย่อมรู้ปัญหาการบริหารของโรงเรียน (อุทุมพร จามรมาน, 2543: 6) เมื่อรู้สภาพปัญหาแล้วก็ต้องทำกิจกรรมหรือโครงการ โดยการรวบรวมข้อมูลจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุด แล้วกำหนดให้ชัดเจนว่าโครงการนั้นจะทำที่ไหน ใครมีส่วนรับผิดชอบ ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือคณะกรรมการโรงเรียนต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรู้รายละเอียด เพื่อให้การทำงานได้ผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด

การบริหารงานแนะแนวด้านการวางแผน (Plan) ในงานแนะแนวทั้ง 5 ด้าน ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านบริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล
 - 1.1 มีการประชุม ชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย จุดมุ่งหมายของการบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียน
 - 1.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียน
 - 1.3 มีการสำรวจความต้องการงบประมาณในการดำเนินงาน
 - 1.4 มีการจัดทำแผน โครงการใช้จ่ายเงินเพื่อดำเนินงาน
 - 1.5 มีการประชุมวางแผนสร้างและจัดหาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน
2. ด้านบริการสารสนเทศ
 - 2.1 มีการประชุม ชี้แจง เกี่ยวกับนโยบาย จุดมุ่งหมายของบริการสารสนเทศ
 - 2.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการสนเทศ
 - 2.3 มีการสำรวจความต้องการงบประมาณในการดำเนินงาน
 - 2.4 มีการจัดทำแผนงาน โครงการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อดำเนินงาน
 - 2.5 มีการจัดหาเอกสารข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับด้านการศึกษา อาชีพ และบุคลิกภาพที่ทันสมัยหลากหลาย เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน
 - 2.6 มีตารางการติดตามประเมินการจัดบริการสนเทศอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านบริการให้คำปรึกษา

- 3.1 มีการประชุม ชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบริการให้คำปรึกษา
- 3.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการให้คำปรึกษา มีการจัดห้องแนะแนวและห้องให้คำปรึกษาเป็นสัดส่วน
- 3.3 มีการสำรวจความต้องการงบประมาณในการดำเนินงาน
- 3.4 มีการจัดทำแผนงาน โครงการใช้งบประมาณในการดำเนินการ
- 3.5 มีการจัดตารางเวลาการเข้าพบทั้งรายบุคคล และรายกลุ่มอย่างชัดเจน
- 3.6 มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญกับปัญหา

เฉพาะทางเพื่อขอความช่วยเหลือในกรณีที่เกิดความจำเป็น

4. ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล

- 4.1 ประชุม ชี้แจง เกี่ยวกับนโยบายและแนวทางในการบริการจัดวางตัวบุคคล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการจัดวางตัวบุคคล
- 4.2 จัดให้มีเครื่องมือรวบรวมความสนใจ ความถนัด ความต้องการของนักเรียนที่หลากหลายครอบคลุม ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และบุคลิกภาพ
- 4.3 มีการประสานงานกับหน่วยงานและชุมชน เพื่อหางานให้นักเรียนทำตามความสามารถและความสนใจ
- 4.4 มีการสำรวจความต้องการงบประมาณ และจัดทำแผนการใช้งบประมาณ

5. ด้านบริการติดตามผล

- 5.1 ประชุม ชี้แจง เกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน
- 5.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการติดตามผล
- 5.3 มีการสำรวจความต้องการงบประมาณและจัดทำแผนการใช้งบประมาณร่วมกัน
- 5.4 มีการกำหนดเกณฑ์ของงานแต่ละบริการ เพื่อตรวจสอบและประเมินผลจากการปฏิบัติงาน

การบริหารงานแนะแนว ด้านการปฏิบัติงานตามแผน (Do)

การปฏิบัติงานตามแผน หมายถึง การนำแผนที่วางไว้มาดำเนินการตามนโยบาย เป้าหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้โดยมีการส่งเสริม สนับสนุน จัดอำนาจ ความสะดวกในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อ นำไปใช้ในการดำเนินงาน

จิตการณ วัชรานันท์ (2544: 33) กล่าวว่า การปฏิบัติงานตามแผน หมายถึง การทำความเข้าใจและมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และในแนวของการบริหารคุณภาพ การปฏิบัติตามแผนเป็นการดำเนินการตามแผน และขั้นตอนที่วางไว้

สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามแผน (Do) คือ ต้องมีการกำหนดโครงสร้างของงานแนะแนว มีการส่งเสริม สนับสนุน จัดอำนาจความสะดวกในด้านสถานที่ และทรัพยากรเพื่อนำไปใช้ ในการดำเนินงาน การเลือกสรร การปฐมนิเทศ การฝึกอบรม พัฒนาบุคคลเพื่อให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับ ตำแหน่งและความรับผิดชอบของงานทั้ง 5 บริการดังกล่าว

- การปฏิบัติงานแนะแนว (Do) งานแนะแนวทั้ง 5 ด้าน ในสถานศึกษาควรดำเนินการ
- ดังนี้
- ระบบ
- รวบรวมข้อมูล
- ผู้ปกครองทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
- ต้องการแนะแนวในการช่วยเหลือนักเรียน
- หน่วยงานอื่นที่เหมาะสม
1. ด้านบริการรวบรวมข้อมูลรายบุคคล
 - 1.1 มีการดำเนินการ รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ
 - 1.2 มีการวิเคราะห์และวินิจฉัยข้อมูล เพื่อช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนรายบุคคล
 - 1.3 มีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาได้รับผิดชอบรวบรวมข้อมูล
 - 1.4 มีการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนทุกคน
 2. ด้านบริการสารสนเทศ
 - 2.1 มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และบุคลิกภาพ การปรับตัวและข้อมูลอื่น ๆ ที่มีประโยชน์แก่นักเรียนจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
 - 2.2 มีการนำความรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดนิทรรศการ จัดป้ายนิเทศ จุลสารแผ่นพับ วิดีทัศน์ แถบบันทึกเสียง บันทึกภาพ ฯลฯ
 - 2.3 มีการเชิญวิทยากรภายนอก เพื่อมาให้ความรู้แก่นักเรียน
 - 2.4 มีการประชาสัมพันธ์ แนะนำการใช้บริการสารสนเทศแก่ครู นักเรียน
 - 2.5 จัดตั้งศูนย์บริการสนเทศระหว่างโรงเรียน
 - 2.6 มีการติดตามและประเมินผลการให้บริการสารสนเทศ
 3. ด้านบริการให้คำปรึกษา
 - 3.1 มีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน มาร่วมพิจารณาเพื่อให้คำปรึกษา
 - 3.2 มีการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
 - 3.3 มีการบริการให้คำปรึกษาแก่ครูอาจารย์ในโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนที่ต้องการแนะแนวในการช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.4 มีการประชุมรายกรณีสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเป็นกรณีพิเศษ
 - 3.5 มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาหากเกินความสามารถของครูไปยังบุคคลหรือหน่วยงานอื่นที่เหมาะสม
 - 3.6 มีการสรุปปัญหานักเรียนในแต่ละภาคเรียน
 - 3.7 มีการจัดทำสถิติเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในแต่ละภาคเรียน
 4. ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล
 - 4.1 ดำเนินการประสานงานกับฝ่ายวิชาการในการช่วยเหลือนักเรียนเลือกวิชาเรียนและแผนการเรียนตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ
 - 4.2 ประสานงานกับฝ่ายกิจกรรมนักเรียนเพื่อช่วยจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความถนัดและความสนใจ
 - 4.3 สืบค้นและจัดหานักเรียนเข้ารับทุนการศึกษา และทุนอาหารกลางวัน
 - 4.4 จัดหาแหล่งงานให้นักเรียนหาเพื่อหารายได้พิเศษ

- 4.5 มีการติดตามผลและประเมินผลการให้บริการจัดวางตัวบุคคล
- 5. ด้านบริการติดตามผลและประเมินผล
 - 5.1 มีการสร้างเครื่องมือในการติดตามผลและประเมินผลการบริการทุกบริการ
 - 5.2 มีการกำหนดเกณฑ์ของงานแต่ละบริการ เพื่อตรวจสอบประเมินผล การปฏิบัติงานในรอบปี
 - 5.3 มีการติดตามผลนักเรียนที่กำลังศึกษา นักเรียนที่จบการศึกษาหรือที่ออกกลางคัน เช่นโดยการสัมภาษณ์ ใช้ไปรษณียบัตร สอบถามจากบุคคลที่คุ้นเคย
 - 5.4 มีการจัดประชุมคณะกรรมการ คณะครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน
 - 5.5 มีการจัดทำสถิตินักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว ในแต่ละปีการศึกษา

การบริหารงานแนะแนว ด้านการตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบ (Check) ซึ่งจะมีความหมายและการปฏิบัติที่คาบเกี่ยวกับการควบคุม จนในบางครั้งไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน นักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 38) กล่าวถึง การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาว่าหมายถึง การประเมินตนเองโดยมีจุดประสงค์เพื่อการปรับปรุงงานในระหว่างการทำงานตามแผนเป็นสำคัญ

นิรมล กิติกุล (2542: 179) ให้ความหมายของการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพว่าเป็นกระบวนการตรวจตรา สอดส่อง และการแก้ไข การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ โดยอาศัยการประสานงาน พร้อมการเก็บรวบรวมข้อมูลมาแก้ไขข้อบกพร่อง

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2543: 269) กล่าวว่า การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ที่กำหนดไว้และหาแนวทางที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดจากมาตรฐานที่วางไว้ให้บรรลุเป้าหมาย หรือ หมายถึง การดูแลการปฏิบัติงานตามกระบวนการที่กำหนดไว้ คือ ดูแลการปฏิบัติให้ปฏิบัติถูกวิธีและตรงตามเวลาที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 151) กล่าวว่า การตรวจสอบติดตามว่า มีการวางระบบประเมินตนเองแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุม กำกับ นิเทศ และประเมินการดำเนินงาน และรายงานต่อที่ประชุม

สรุปได้ว่า การตรวจสอบ หมายถึง การกำกับ ติดตามผลการปฏิบัติหรือการดำเนินงาน ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นว่าได้ปฏิบัติตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์แปลความหมายเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การตรวจสอบ (Check) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตามและประเมิน จะทำให้ทราบผลสำเร็จ ความก้าวหน้า หรือความล้มเหลวในการแก้ปัญหาที่มีการติดตามและประเมินผลเพื่อตรวจสอบ และทบทวนการดำเนินการที่ผ่านมาโดยจัดทำตัวบ่งชี้ และแบบประเมินผลที่ชัดเจน ประเมินผลตามเวลาที่กำหนด วิเคราะห์ สรุปผลการประเมินผล โดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ การประเมินก่อนการปฏิบัติ เป็นการประเมินสภาพที่แท้จริงก่อนลงมือปฏิบัติตามแผน การประเมินขณะการปฏิบัติ เป็นการประเมินเป็นช่วง ๆ ตามระยะที่เหมาะสม และการประเมินหลังการปฏิบัติ เป็นการประเมินภายหลัง

จากเสร็จสิ้นภารกิจตามแผนที่วางไว้ (สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2544: 22-23) และการจัดทำรายงาน
ผลเสนอต่อผู้บริหาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ดังนั้นวิธีการประเมินที่มีมาตรฐานและง่ายต่อการปฏิบัติจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญ
ของครูหรือผู้บริหารจะใช้ตรวจสอบพัฒนาการ และความก้าวหน้าของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยตนเอง
การตรวจสอบงานบริการทั้ง 5 ด้าน ของสถานศึกษาควรมีดังนี้

1. ด้านบริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล
 - 1.1 มีการตรวจสอบความพร้อมและความสมบูรณ์ของรายละเอียดของนักเรียน
แต่ละคนที่บ้านทีก
 - 1.2 มีการตรวจสอบความถูกต้อง และความชัดเจนของรายละเอียดที่บ้านทีก
2. ด้านบริการสารสนเทศ
 - 2.1 มีการตรวจปริมาณหนังสือและเอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ
บุคลิกภาพและสังคม ที่มีอยู่ในศูนย์สนเทศห้องสมุดว่าเหมาะสมเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน
 - 2.2 การตรวจสอบประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ที่งานบริการสนเทศให้แก่ นักเรียน
3. ด้านบริการให้คำปรึกษา
 - 3.1 มีการประเมินผลการจัดเวลา และจำนวนนักเรียนที่มาใช้บริการให้คำปรึกษา
 - 3.2 มีการประเมินผลและติดตามผลการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนทั้งเป็นรายบุคคล
และเป็นกลุ่ม
 - 3.3 มีการจัดทำรายงานผลและประเมินคุณภาพของการบริการให้คำปรึกษา
4. ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล
 - 4.1 มีการตรวจสอบนักเรียนในการเลือกแผนการเรียน วิชาเรียน ตรงตามความ
สามารถและความถนัดของผู้เรียน
 - 4.2 ตรวจสอบการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความถนัดและความสนใจ
 - 4.3 ตรวจสอบและประเมินผลในด้านการจัดหานักเรียนเข้ารับทุนอาหารกลางวัน
 - 4.4 ประเมินผลจากการจัดทำงานให้นักเรียนทำเพื่อหารายได้พิเศษ
5. ด้านบริการติดตามผล
 - 5.1 มีการติดตามผลนักเรียนที่เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และนักเรียนที่สำเร็จ
การศึกษาแล้ว
 - 5.2 มีการนิเทศติดตามการทำงานแนะแนวด้านบริการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
ตลอดปีการศึกษา
 - 5.3 มีการจัดทำรายงานผลความก้าวหน้าในการบริการแนะแนว
 - 5.4 มีการเผยแพร่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบเสมอ
 - 5.5 มีการประสานงานให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า
และนักเรียน โรงเรียนได้ร่วมประเมินผลให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียน

5.6 รวบรวมสถิติและผลงานด้านแนะแนว เพื่อนำมาวิเคราะห์ใช้ในการพัฒนา
งานแนะแนว

5.7 จัดประชุมครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน
ร่วมกันพิจารณาข้อบกพร่องของการจัดบริการแนะแนวในสถานศึกษา

การบริหารงานแนะแนวด้านการปรับปรุงและพัฒนา (Act)

การปรับปรุงและพัฒนา นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542: 213) กล่าวถึงการพัฒนาและการปรับปรุงว่าเพื่อให้
บรรลุตามวัตถุประสงค์ มีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงความมีประสิทธิภาพขององค์การให้ดีกว่าเดิม

สุรัสวดี ราชสกุลชัย (2543: 328) กล่าวถึงการพัฒนาและการปรับปรุงไว้ดังนี้ การ
แก้ไขต้นเหตุของปัญหา ค้นหาสาเหตุและทำการป้องกัน และหาทางพัฒนาระบบหรือปรับปรุงการ
ทำงานนั้น ๆ โดยตรง

ฐาปนา ฉินไพศาล (2543: 10-18) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาและปรับปรุง
ว่าเพื่อให้เห็นถึงความก้าวหน้า ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานต้องแก้ไขปรับปรุงอะไร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 152) กล่าวว่า การพัฒนาปรับปรุง
การปฏิบัติงานนั้นเป็นการนำผลการประเมินมาเป็นรายงานผลการประเมินตนเองและเผยแพร่ให้ผู้
เกี่ยวข้องทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

สรุปได้ว่า การปรับปรุงพัฒนา หมายถึง การนำเอาข้อมูลข่าวสารสนเทศที่ได้จากการ
ตรวจสอบ มาพิจารณาวางแผนหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานและข้อบกพร่องของคณะทำงาน
เพื่อให้เกิดมาตรฐานและมีประสิทธิภาพของงานมากยิ่งขึ้นและมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน
เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาต่อไป

การปรับปรุงและพัฒนาบริการทั้ง 5 ของสถานศึกษาควรมีดังนี้

1. ด้านบริการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล
 - 1.1 มีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เกิด ความครอบคลุม
และมีรายละเอียด ครบถ้วนสมบูรณ์
 - 1.2 มีการพัฒนารูปแบบการวิเคราะห์และวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อ
ทราบถึงปัญหาและรายละเอียดของบุคคลที่ชัดเจนมีการพัฒนารูปแบบในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ด้านบริการสารสนเทศ
 - 2.1 มีการพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารที่นำเสนอต้องมีความทันสมัย
เป็นเหตุการณ์ปัจจุบัน
 - 2.2 มีการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียนทุกระดับ
อย่างทั่วถึง
 - 2.3 มีการพัฒนาแหล่งความรู้ทุกด้านอย่างกว้างขวาง โดยการขอความร่วมมือ
จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ด้านการให้คำปรึกษา
 - 3.1 มีการปรับปรุงพัฒนาข้อมูลของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.2 มีการพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับนักเรียนและผู้ปกครอง
 3.3 มีการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจทักษะและการใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในการให้คำปรึกษา

4. ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล

4.1 มีการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้รับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวมากขึ้นกว่าเดิม
 4.2 มีการพัฒนากิจกรรม โครงการพิเศษเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.3 พัฒนารูปแบบการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานต่อไป

5. ด้านบริการติดตามผล

- 5.1 พัฒนามาตรฐานของงานบริการแต่ละด้านให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
- 5.2 พัฒนารูปแบบในการติดตามผลระหว่างสำเร็จการศึกษา และไม่สำเร็จการศึกษา
- 5.3 พัฒนารูปแบบในการประสานงานระหว่างคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

การปรับปรุงและพัฒนา (Act) เป็นการนำผลกระทบที่ได้จากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนวในขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาต่อไป (กรมวิชาการ, 2545 ค หน้า 22) หรือการนำผลกระทบที่ได้จากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขเข้าสู่กระบวนการ PDCA ใหม่ในส่วนที่ประสบความสำเร็จนำมาวางแผน เพื่อพัฒนาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

แนวทางบริหารจัดการแนะแนวของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะต้องกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีระบบการทำงานที่เป็นรูปธรรม จัดบุคลากรที่เหมาะสม และแนวทางบริหารจัดการแนะแนวของสถานศึกษาในแต่ละแห่ง ควรให้เป็นไปตามสภาพของผู้เรียน สภาพปัญหา นโยบายการจัดการศึกษา และศักยภาพ ความพร้อมของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างมีหลัก มีระบบ เป็นขั้นตอนโดยให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม และที่สำคัญการบริหารจะต้องมีแผนงานที่จะสนองความต้องการและจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียน ครูทุกคนควรได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2545: 25) เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หรือพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กระบวนการ PDCA คือ การทำงานร่วมที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือ ตั้งใจทำงาน ในภารกิจที่ได้รับมอบหมายในแนวทางที่ชัดเจน โดยเริ่มจากขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นประเมินและรายงานผลตลอดจนขั้นปรับปรุงพัฒนา และเมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคต้องย้อนกลับมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุและแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น กระบวนการ PDCA จึงเป็นกระบวนการ ที่ต้องมีการหมุนเวียนในการพัฒนาให้ดีขึ้นโดยไม่หยุดอยู่กับที่

จากข้อมูลรายละเอียด เรื่องปัญหาของการแนะแนวเราสามารถสรุปปัญหาที่พบในการบริหารงานแนะแนวทั้ง 5 ด้าน โดยใช้วงจร Deming (PDCA) ดังต่อไปนี้

ด้านการวางแผน (Plan)

1. ไม่มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของนักเรียนของสถานศึกษาที่เป็นข้อมูลการจัดทำแผนงานและโครงการแนะแนว
2. ครูทุกคนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานแนะแนวของสถานศึกษา แต่ต้องทำหน้าที่แนะแนวและให้คำปรึกษา
3. ไม่มีการสำรวจความต้องการในการใช้งบประมาณสำหรับการบริการแนะแนว
4. การวางแผนจัดสรรงบประมาณการแนะแนวไม่เพียงพอ
5. การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแนะแนวไม่ชัดเจนเพียงพอ ทำให้ขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมแนะแนว
6. การกำหนดนโยบาย แผนงาน ระบบการแนะแนวไม่ชัดเจนและไม่สามารถตรวจสอบได้
7. ขาดความชัดเจนในนโยบายการแนะแนวในสถานศึกษา
8. ขาดการจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่ชัดเจน
9. การวางแผนการประสานงาน สร้าง และพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวมีน้อย
10. การวางแผนการจัดทำระบบและรูปแบบการแนะแนวยังไม่สามารถบูรณาการให้เข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนมีน้อย

ด้านการปฏิบัติ (Do)

1. ไม่มีการจัดทำสถิตินักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว ในแต่ละปีการศึกษา
2. ไม่มีการส่งครูแนะแนวเข้าอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านงานแนะแนว และความรู้ที่จะเป็นประโยชน์กับงานแนะแนว
3. ความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ เพื่อรวบรวมข้อมูลนักเรียนมีน้อย
4. ขาดความร่วมมือจากคณะครูในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน
5. ขาดความร่วมมือจากนักเรียนในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน
6. ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการจัดบริการสนเทศ
7. เอกสาร สื่อต่าง ๆ ในการแนะแนวมิไม่เพียงพอ
8. การจัดทำเอกสาร คู่มือการแนะแนวการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพที่ทันต่อเหตุการณ์มีน้อย
9. ขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนในการจัดบริการสนเทศ
10. ความเป็นเอกเทศของสถานศึกษาในการให้บริการให้คำปรึกษา
11. บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการให้คำปรึกษา
12. ไม่มีการประสานงานจัดส่งตัวนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษไปรับบริการจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
13. ในการจัดการให้คำปรึกษากับนักเรียนแต่ละครั้งไม่มีการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ
14. ขาดการประสานงานในการสนับสนุนเรื่องทุนการศึกษาจากองค์กรภายนอก อย่างสม่ำเสมอ
15. ขาดการติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการ สถาบันและบุคลากรในชุมชนเพื่อให้นักเรียนหารายได้ระหว่างเรียน และช่วงปิดภาคเรียน

16. การจัดแหล่งบริการข้อมูลความรู้ทางด้านการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และสุขภาพจิตมีน้อย
17. มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคนิควิธีการติดตามผลการจัดบริการแนะแนว ในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ
18. ในด้านการจัดวางตัวบุคคล สถานศึกษาขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญโดยตรงในด้านการประสานงาน
 19. ขาดทักษะความรู้เรื่องการสร้างแบบสอบถามเพื่อติดตามผลที่ทันสมัย
 20. ครูไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามผลนักเรียน
 21. ขาดความร่วมมือจากนักเรียนในการให้ข้อมูลติดตามที่ชัดเจน ตามความเป็นจริง
- ด้านการตรวจสอบ (Check)
 1. สถานศึกษาไม่จัดดำเนินการสรุปและประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว ทั้ง 5 บริการ
 2. ขาดความร่วมมือในการจัดประเมินคุณภาพภายในของงานแนะแนวทุกปีการศึกษา
 3. คณะครูและบุคลากรในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการประเมินผลงานและโครงการแนะแนว
 4. บุคลากรภายนอกโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการประเมินผลงานและโครงการแนะแนว
 5. ขาดการประชุม สรุป รายละเอียดการปฏิบัติงานแนะแนวรวมถึงปัญหาและอุปสรรคจากผู้ใช้บริการ
 6. ความละเอียดครอบคลุมของข้อมูลฝ่ายแนะแนว เพื่อใช้ในการประเมินผลงานแนะแนวมีน้อยเกินไป
 7. ขาดการวิเคราะห์ สรุปผล การปฏิบัติงานแนะแนวทั้ง 5 บริการ โดยคณะกรรมการภายในสถานศึกษา
 8. ไม่มีการนำผลการแนะแนวทั้ง 5 บริการมาประชุม ชี้แจงกับคณะทำงานให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของนักเรียน
 9. ไม่มีการประเมินผลการแนะแนวของฝ่ายแนะแนว เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้กับครู อาจารย์ นักเรียน ได้รับทราบ
 10. ไม่มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแนะแนวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำสถิติต่อไป
 11. ไม่มีการประเมินผลการดำเนินงานและการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา
- ด้านการปรับปรุงและพัฒนา (Act)
 1. ขาดการพัฒนารูปแบบในการประสานงานระหว่างคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
 2. ไม่มีการทำสถิติแสดงผลการดำเนินงานในแต่ละภาคเรียน
 3. ขาดการนำปัญหาที่สำรวจพบมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนางานบริการ ทั้ง 5 บริการ
 4. ขาดการส่งเสริมให้คณะครูได้พัฒนาความรู้และทักษะด้านบริการแนะแนว ทั้ง 5 บริการ
 5. ขาดนำเทคโนโลยี และสื่อสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนางานบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ
 6. ขาดการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานแนะแนวเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง
 7. ขาดการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานแนะแนวทั้ง 5 บริการ ซึ่งจะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานต่อไป
 8. ไม่มีแผนภูมิแสดงการพัฒนากิจการดำเนินงานและปฏิบัติงานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

การประกันคุณภาพการศึกษากับวงจรควบคุมคุณภาพ Deming (PDCA)

การประเมินคุณภาพการศึกษา หากสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดีแล้ว จะช่วยให้สถานศึกษาแห่งนั้นมีความพร้อมรับการประเมินได้ตลอดเวลา เพราะสถานศึกษาหลายแห่ง ใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในโดยการวิเคราะห์มาตรฐาน สมศ. และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาบูรณาการกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในลักษณะ 14++ คือมาตรฐานใหญ่ของสมศ. 14 ข้อเป็นพื้น ตามด้วยมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานข้อที่ไม่ตรงกับมาตรฐาน สมศ. แล้วเพิ่มมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มขึ้นตามวิสัยทัศน์สถานศึกษานั้นแล้ว ตามด้วยมาตรฐานอื่น ๆ ที่มีมาเป็นครั้งคราว แนวคิดวงจร Deming (PDCA) สามารถนำมาใช้ขับเคลื่อนให้การประกันคุณภาพภายในประสบความสำเร็จเกิดผลดี ซึ่งเป็นวงจรที่แนะนำให้สถานศึกษาที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การทำงานวงจร PDCA มีแนวทาง ดังนี้

1. Plan หรือ การวางแผน โรงเรียนต้องรู้สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา มีแผนการดำเนินงานประกันคุณภาพที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง อิงมาตรฐานระดับชาติและระดับเขตพื้นที่ ใช้กระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM: School-Based Management) มีกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายและชุมชนมีส่วนร่วม เน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ

2. Do หรือ การปฏิบัติ เป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ประชุมผู้เกี่ยวข้อง กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ดำเนินงานตามแผน

3. Check หรือ การตรวจสอบติดตาม เป็นการตรวจสอบติดตามผลระหว่างการดำเนินงาน มีการนิเทศ กำกับ เป็นระยะ และมีการสรุปรายงาน

4. Act หรือ การพัฒนา/ปรับปรุง เป็นการนำผลการประเมินมาปรับปรุงเมื่อพบข้อบกพร่อง รวมถึงการพัฒนาให้ดีขึ้นเมื่อผลการประเมินอยู่ในระดับดีแล้ว เมื่อปฏิบัติครบวงจร PDCA แล้ว สถานศึกษาสามารถที่จะปฏิบัติตามวงจร PDCA ต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ซ้อนกันเป็นขั้น ๆ ได้ ตามแนวทางหลักสูตร ผู้นำการเปลี่ยนแปลงแนะนำไว้ สถานศึกษาที่มีความพร้อมในเรื่องการประกันคุณภาพภายในแล้ว ถือได้ว่าเป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการรับการประเมินระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา มีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์กัน 3 ประการ คือ

1. การพัฒนาคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ หัวใจสำคัญ คือ การสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นของการทำงานกลุ่ม ทำงานอย่างมีระบบ และทุกคนต้องถือเป็นหน้าที่ มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน กำกับติดตาม และยืนยันการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การติดตาม นิเทศ ตรวจสอบ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด

3. การประเมินและรับรองคุณภาพ โดยเริ่มจากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด และการประเมินภายนอก การประกันคุณภาพภายใน นับว่ามีความสำคัญ เป็นก้าวแรกสู่การเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ผ่านการประเมินในระดับดี ดีมาก ทั้งนี้ต้องระลึกไว้เสมอว่า การผ่านมาตรฐานในระดับ

พอใช้ หมายถึง การผ่านมาตรฐานขั้นต่ำที่ยอมรับได้เท่านั้น สถานศึกษาที่จะเป็นผู้นำทางการศึกษาจึงควรผ่านการประเมิน ในระดับดี หรือ ดีมาก จึงสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้ชัดเจน และการที่รักษามาตรฐานการศึกษาไว้ได้ ต้องอาศัยกระบวนการทำงานและวงจรปฏิบัติงาน PDCA ที่ต่อเนื่อง เพราะจะช่วยให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรับการประเมินจากหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา (ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2550)

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงจร PDCA สรุปได้ว่า Deming (PDCA) คือ วงจรการควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการแบบต่อเนื่อง 4 ขั้นตอนนับตั้งแต่ การวางแผน การดำเนินการหรือการปฏิบัติงาน การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการแนะแนวได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ปาน เป็รื่องศิลปรัตน์ (2540) ได้ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน (กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยได้พบว่า โรงเรียนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ในสถานศึกษา และคำนึงถึงความพร้อมในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณและสถานที่ ซึ่งหัวหน้าหมวดกิจกรรม และผู้ช่วยบริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการกำหนดกิจกรรมของโรงเรียนด้วย โรงเรียนเตรียมบุคลากรโดยการจัดเอกสารและกำหนดบทบาทของบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พร้อมทั้งงบประมาณในการจัดหาสื่อและดำเนินงานต่าง ๆ จากเงินบำรุงการศึกษา สรรวจสถานที่และจัดตารางการใช้ให้เหมาะสม พร้อมทั้งส่งหัวหน้าหมวดกิจกรรมเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศ ใช้วิธีการประเมินผล โดยการสังเกตจากการปฏิบัติ สอบถามความคิดเห็น และจากเอกสารสรุปรายงาน ที่ผู้ช่วยบริหารหัวหน้าหมวดกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบ โรงเรียนประสบปัญหาที่บุคลากรมีชั่วโมงสอนมาก ไม่ค่อยเห็นความสำคัญและไม่ให้ความสนับสนุนการผลิตสื่อ ไม่สามารถจัดเวลาสำหรับการนิเทศได้อย่างเหมาะสม นักเรียนไม่รายงานผลการปฏิบัติกิจกรรมให้อาจารย์ทราบ และอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมส่งผลการประเมินไม่ตรงเวลา

สนิท ศรีธินนท์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนไม่มีการจัดงานให้นักเรียนทำเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนไม่ได้จัดทำตารางเวลาสำหรับการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ขาดบุคลากรการแนะแนวโดยตรง ความไม่พร้อมของโรงเรียน การขาดคู่มือเอกสารและแบบทดสอบในการแนะแนว ตลอดจนการที่ครูมีภาระงานล้นมือ

ญาณิศา มณีโชติ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนวต่อการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนนั้น ผู้บริหาร

โรงเรียนและครูแนะแนวเห็นว่ามีความจำเป็นระดับมากคือ บริการให้คำปรึกษา บริการวางตัวบุคคล บริการสนเทศ บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ตลอดจนบริการติดตามและประเมินผล และการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนที่มีผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนว เห็นว่ามีอุปสรรคมากคือ ด้านบทบาทของครูแนะแนวในโรงเรียน บทบาทของครูทุกคนในโรงเรียน และบทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการแนะแนวในโรงเรียนตามลำดับ

วิเรืองโร วงศ์วรรณ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารกับการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารงานแนะแนวให้ประสบความสำเร็จสามารถดำเนินการได้ดังนี้ 1) ประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของงานแนะแนวและให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง 2) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแนะแนวให้เป็นรูปธรรมและปฏิบัติงานแนะแนวอย่างจริงจัง รวมทั้งจัดให้มีครูแนะแนวอย่างเพียงพอกับจำนวนนักเรียน 3) ควรจัดบุคลากรแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานแนะแนวและเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียนและครูในโรงเรียน 4) จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการแนะแนวให้กับครูประจำการทุกคน 5) ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้และเข้าใจเห็นความสำคัญของงานแนะแนว 6) จัดทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนว 7) ใช้กระบวนการบริหารระบบวงจร PDCA ประกอบด้วย Plan คือ การวางแผน Do คือ การปฏิบัติ Check คือ การตรวจสอบ และ Action คือ การปรับปรุง ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทุกกิจกรรมการบริหารของโรงเรียน

จุไรรัตน์ จงอ่อน (2543: 16-25) ได้ศึกษากิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการลูกเสือโรงเรียนสังกัดสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การบริหารงานครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการปกครอง ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และด้านสัมพันธ์กับชุมชน ปัญหาที่พบ คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ไม่มีผู้รับผิดชอบติดตามการสอนลูกเสือ ขาดงบประมาณสนับสนุน ครูไม่ชอบแต่งเครื่องแบบลูกเสือ ทำให้นักเรียนทำตาม ไม่มีห้องจัดเก็บอุปกรณ์ และไม่มีห้องเรียนที่แน่นอน

ซุมพล แก้วสด (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย พบว่า สภาพการบริหารงานแนะแนว ทั้ง 5 ด้าน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย มีระดับความเป็นจริงที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการเปรียบเทียบการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย พบว่า มีระดับความเป็นจริงที่ปฏิบัติไม่แตกต่างกัน โดยมีการปฏิบัติในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

ศิริลักษณ์ วงษ์จันทร์หาญ (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานแนะแนวตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารและครูแนะแนวรับรู้สภาพการบริหารงานแนะแนว ในโรงเรียนทั้ง 10 ด้าน ซึ่งได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การแต่งตั้งบุคลากร การดำเนินงาน การประเมินผล บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา การบริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล ว่าอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก แต่รับรู้เรื่องปัญหาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนโดยภาพรวมแล้วพบว่า

ผู้บริหารมีการรับรู้สภาพการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสูงกว่าครูแนะแนวทุกด้าน แต่ครูแนะแนวมีการรับรู้ปัญหาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสูงกว่าผู้บริหารทุกด้านเช่นกัน ทั้งยังพบว่าขนาดของโรงเรียนต่างกันมีลักษณะการบริหารงานแนะแนวแตกต่างกัน

กริวิช ฐานะกิจ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่าการบริหารงานแนะแนว ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนในการปฏิบัติงานแนะแนว ด้านการจัดองค์การงานแนะแนว ด้านการจัดเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานแนะแนว ด้านการอำนวยความสะดวกในการบริหารงานแนะแนว และด้านการติดตามและประเมินผลงานแนะแนว มีการปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

วีชรา จินตสนธิ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการแนะแนว ในโรงเรียนมีการดำเนินการด้านการวางแผนผู้บริหาร เห็นว่าอยู่ในระดับมาก หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการปรับปรุงพัฒนา ผู้บริหารเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับมาก หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารจัดการแนะแนวโรงเรียนประสบปัญหาด้านการวางแผน ผู้บริหารเห็นว่าเป็นในระดับน้อย หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าเป็นในระดับน้อย ด้านการประเมินผลและรายงานผล ผู้บริหารเห็นว่าเป็นในระดับน้อย หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าเป็นในระดับน้อย ปัญหาด้านการปรับปรุงและพัฒนา ผู้บริหารเห็นว่าเป็นในระดับน้อย หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าเป็นในระดับน้อย

จินตนา ร่องเรืองคุณ (2546: ง) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของผู้บริหารโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียนด้านกิจกรรมแนะแนว ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกบทบาท รายการที่ปฏิบัติอันดับสูงสุด ได้แก่ การกำหนดนโยบายเป้าหมายและประชุมชี้แจงแก่บุคลากร ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกบทบาท รายการที่ปฏิบัติอันดับสูงสุด ได้แก่ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยให้ครูมีส่วนร่วม มีการสังเกตการณ์สอนด้านกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกบทบาท รายการที่ปฏิบัติอันดับสูงสุด ได้แก่ กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้านกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ประชุมอบรมครูให้มีความรู้ ทักษะในการจัดกิจกรรม ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ ขาดวิทยากรท้องถิ่นที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรม

จุด ก่อแก้ว (2546: ง) การศึกษาสภาพการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนและผู้บังคับบัญชาลูกเสือ มีการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามตำแหน่งวุฒิทางลูกเสือและขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สมคิด แสนเสริม (2546: ง) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารโรงเรียน และผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยรวมทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย การเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามเพศ ขนาดโรงเรียน และอายุ

พบว่า มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เชษฐพงศ์ สุขปาน (2547: 72-74) ได้ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการส่งเสริมและสนับสนุน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถปฏิบัติได้ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

วิภาวรรณ ศศิสุริยาภูมิ (2547: 75) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมยุวกาชาด โรงเรียนสุนารีวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การจัดกิจกรรมยุวกาชาดก่อนการดำเนินการพัฒนาบุคลากรนั้น ครูกลุ่มเป้าหมายไม่มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถเพียงพอ การจัดกิจกรรมกลุ่มยุวกาชาดยังไม่เป็นระบบ เมื่อดำเนินการพัฒนาบุคลากรโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารและการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ส่งให้ครูกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ ความเข้าใจ ความถนัดและความสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้เรียนตามความสนใจ ให้ผู้เรียนเลือกเข้าศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ส่งเสริมการเรียนรู้ บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์แก่สังคม และมีการประเมินกิจกรรมตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สมพร ณ พัทลุง (2552: 76) ได้ศึกษาปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี พบว่า การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ได้ปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของบุคลากรในโรงเรียนมีปัญหาบ้าง อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานีได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานจากผู้บริหารและบุคลากรครู และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือจากทุกฝ่าย โดยมีค่าเฉลี่ยด้านการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติสูงที่สุด และมีค่าเฉลี่ยด้านการนิเทศและติดตามต่ำที่สุด

สมพร วงศ์วิธูณ. (2555: 85-93) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 แล้วพบว่าสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่าการนำวงจรเดมมิ่ง (PDCA) มาบริหารงานแนะแนวทั้ง 5 บริการ โดยภาพรวมสภาพการปฏิบัติงานแนะแนวในอยู่ใน ระดับ

มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติงานตามแผน รองลงมาคือ ด้านปรับปรุงและพัฒนา ด้านการวางแผน และ ด้านการตรวจสอบ มีสภาพการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

2. สภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ปัญหาแต่ละด้านของวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ในภาพรวมสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวมากที่สุดคือ ด้านการตรวจสอบ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านการวางแผน รายด้านที่มีสภาพปัญหามากที่สุดคือ การวางแผนการประสานงาน การสร้างและพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ในงานแนะแนว ด้านการปฏิบัติงานตามแผน รายด้านที่มีสภาพปัญหามากที่สุด คือ ความเป็นเอกเทศของสถานที่ในการให้บริการคำปรึกษา ด้านการตรวจสอบ รายด้านที่มีสภาพปัญหามากที่สุดคือ การนำปัญหาที่สำรวจพบมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนางานบริการทั้ง 5 บริการ ด้านการปรับปรุงและพัฒนา รายด้านที่มีสภาพปัญหานอกจากนั้นยังพบว่าตำแหน่งในการทำงาน (ครูและผู้บริหาร) ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียน มีผลต่อการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารกิจกรรมแนะแนว โดยพบว่าครูแนะแนวมีการรับรู้ปัญหาการบริหารงานแนะแนวสูงกว่าผู้บริหารในทุกด้าน

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ พบว่าแนวทางพัฒนาการบริหารงานแนะแนวให้ประสบความสำเร็จต้องเริ่มจากการวางแผนงานโดยต้องมีการประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของงานแนะแนวและให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแนะแนวให้เป็นรูปธรรมและปฏิบัติงานแนะแนวอย่างจริงจัง รวมทั้งจัดให้มีครูแนะแนวอย่างเพียงพอกับจำนวนนักเรียน จัดหาบุคลากรแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานแนะแนวและเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียนและครูในโรงเรียน จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการแนะแนวให้กับครูประจำการทุกคน ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้และเข้าใจเห็นความสำคัญของงานแนะแนว จัดทำคนศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวและที่สำคัญคือควรใช้กระบวนการบริหารระบบวงจร PDCA ในการบริหารกิจกรรม นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าตำแหน่งในการทำงาน (ผู้บริหารและครู) ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียน มีผลต่อการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารกิจกรรมแนะแนว

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Hargerty (1971 อ้างถึงใน สมพร ณ พัทลุง, 2552: 54-55) ได้ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รัฐมิชิแกน สหรัฐอเมริกาพบว่ากิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมโรงเรียน โดยมีการใช้เวลาสำหรับกิจกรรมแต่การดำเนินการมีข้อบกพร่องคือผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจ รวมทั้งวางนโยบายฝ่ายเดียวเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการจัดกิจกรรมจะมีความสำเร็จถึงขั้นที่จะรวมวิชาการกับกิจกรรมเข้าไว้ในหลักสูตรและจัดชั้นเรียนพิเศษ

Moukarab (1990, p. 3157-A อ้างถึงใน สมพร วงศ์วิธุน, 2555: 54) ได้ศึกษาความต้องการของบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาของนักเรียน จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปสร้างความเข้าใจระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนลินคอล์น (Lincoln) เกี่ยวกับความต้องการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาจากโรงเรียนของนักเรียน ประชากรที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนลินคอน จากการวิจัยพบว่า นักเรียนต้องการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาจากโรงเรียนของนักเรียนเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ โครงการพัฒนาอาชีพ วิธีตัดสินใจเลือกวิทยาลัยเพื่อศึกษาต่อ การเตรียมตัวเข้าทำงาน การสมัครงาน การฝึกงาน แนวทางการศึกษาต่อในระดับสูง แนวทางแห่งความสำเร็จ วิธีการที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับ วิธีการเข้าใจและยอมรับตนเอง

Bigos (1997: 1509 อ้างถึงใน สุพิชญ์ ประจัญยุทธ, 2552: 67) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ พฤติกรรมและกิจกรรมของผู้บริหารในการนำหลักสูตรเข้าไปใช้พัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนในท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน 67 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารได้อ้างถึงหลักสูตรที่ผู้ตรวจสอบนำมาใช้บ่อยที่สุด และนำมาใช้เป็นแนวนโยบายวิธีการทำงาน และการฝึกทดลองใช้ และเชื่อว่าไม่ใช่เหตุผลที่เพียงพอ ผู้บริหารได้ร่วมมือกับผู้ตรวจสอบเพื่อช่วยเสริมจุดยืนในการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาในระบบโรงเรียนให้แข็งแกร่ง การให้ที่ปรึกษาภายนอกที่จะช่วยรวบรวมข้อมูล และสนับสนุนให้การปรับปรุงระบบโรงเรียนของผู้บริหารเป็นจริงได้ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ตรวจสอบมากกว่าผู้บริหารที่มีความเชื่อว่าพวกเขาเป็นแรงจูงใจที่จะช่วยเพิ่มระดับการดำเนินงานและการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ โดยใช้จุดเด่นและบทบาทของผู้ตรวจสอบและการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงด้วยเช่นกัน

Carraway (2001: 62-65A อ้างถึงใน สุพิชญ์ ประจัญยุทธ, 2552: 68) ได้ศึกษาเรื่องความสำคัญด้านกิจกรรมกลุ่มของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นใน Georgia พบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนในโรงเรียนฝึกงาน ทำให้นักเรียนได้เข้าใจบทเรียนมากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว และชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มเป็นผลให้นักเรียนกล้าแสดงพฤติกรรมและเป็นสาเหตุแห่งความประพฤติของนักเรียน ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนั้นเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและพัฒนาความรู้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ สามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาด และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนได้อย่างเหมาะสมเพื่อจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

Bloomstran (2002: Online อ้างถึงใน กฤษณะ คำสุวรรณ, 2550: 68) ได้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของผู้ปกครองในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกจากโรงเรียนจะดำเนินการแล้วจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่าง ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง โดยบุคคลทั้ง 3 จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการทำงาน จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาในอเมริกา ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ และยินดีที่จะให้ความร่วมมือเป็นอาสาสมัครในห้องสมุด ในห้องเรียน ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง โดยเมื่อถึงวันหยุดก็จะมีภาระงานที่ตระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนมีความเชื่อว่าผู้ปกครองจะสามารถนำเสนอมุมมองที่แปลกใหม่ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้

จากการศึกษาวิจัยต่างประเทศพบว่า การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำให้นักเรียนได้เข้าใจบทเรียนมากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว และการมีส่วนร่วมในช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เป็น

อย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนาดตนเองให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและพัฒนาความรู้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ สามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาด และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนได้อย่างเหมาะสมเพื่อจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกจากโรงเรียนจะดำเนินการแล้วจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่าง ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง โดยบุคคลทั้ง 3 จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการทำงาน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่าการจัดบริการแนะแนว เป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาดตนเองทุกด้าน หากโรงเรียนมีการดำเนินการจัดการแนะแนวได้ดี มีประสิทธิภาพ ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย งานแนะแนวในโรงเรียนก็จะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรง ทั้งนี้หากพิจารณาจากปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาดนักเรียน ซึ่งกิจกรรมแนะแนวถือเป็นหนึ่งใน 3 ลักษณะของกิจกรรมพัฒนาดนักเรียนจะพบว่าปัญหาสำคัญเกิดจากการขาดความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ

สรุปได้จากงานวิจัยที่ศึกษาทั้งหมดพบข้อเสนอที่น่าสนใจว่าการบริหารกิจกรรมแนะแนวควรใช้กระบวนการบริหารระบบวงจร PDCA ในการบริหารกิจกรรม นอกจากนี้จากการศึกษาายังพบว่าตำแหน่งในการทำงาน (ผู้บริหารและครู) ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียน มีผลต่อการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารกิจกรรมแนะแนว และพบว่าหากใช้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมแนะแนวจะทำให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้

